

EL MIRALL

Núm. 102

500 ptes./ 3'01 Euros.

Dossier

*La llengua
a l'UCI (I)*

Reportatge

*Els partits
polítics
accentuen el
missatge
ecologista*

Entrevistes

*M. Antònia Munar
Pere Sampol i
Pilar Costa*

Especial Diada

*25.000 persones
a la Cadena
Humana*

Seccions: itineraris • cinema • música • llibres • art

**AJUDA'NS A SALVAR LES ANTIGUES IMATGES
DE MALLORCA**

FENT

MEMÒRIA

Consell de Mallorca
Cultura i Patrimoni
Arxiu del So i de la Imatge

Si tens pel·lícules o fotografies antigues, el Consell de Mallorca, a través de l'Arxiu del So i de la Imatge, t'ajuda a conservar-les.
Telefona al 971 249 409

EL MIRALL REVISTA CULTURAL

Maig 1999
Núm. 102

Edita:

OBRA CULTURAL BALEAR

President: Antoni Mir

Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila

Editor: Mateu Morro

Producció, administració i publicitat:

C/ de la Impremta, 1
07001 Palma (Mallorca)
Tel.: 971 725937

Telefax: 971 719385
Apartat de correus 179
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmau)

08003 Barcelona
Delegació a València:
C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB a Internet

<http://www.partal.com/ocb>
e-mail: ocb@internet.com

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

Consell de redacció / col·laboradors

Francesc Bujosa
Catalina Valriu
Antoni Ginard
David Ginard
Antoni Marimon
Biel Mesquida
Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.

Coberta: Pep Pastor. Diada 1999

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació i fotocomposició:

Documenta Balear SL

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i

Documentació

Edifici Guillem Cifre

de Guillem Cifre

Joan Melia analitza les dades sobre les Illes Balears que ofereix l'enquesta del *Centro de Investigaciones Sociológicas*, la qual cosa li permet disposar d'una valuosa informació sobre la situació de la llengua catalana. D'aquest informe es pot concloure que la llengua catalana es troba a l'UCI

Dossier 5

LA LLENGUA A L'UCI

4 Editorial

Reportatge 13

Tots els partits accentuen el missatge ecologista i progressista, per Antoni Oliver

Miscel·lània d'actualitat 27

Especial Diada 29

Un quadern de vuit pàgines a color mostra les millors imatges de la Diada per Mallorca i per la Llengua que es va celebrar el passat 8 de maig amb la participació de més de 25.000 persones a la Cadena Humana.

40 Notes d'art

El Miquel Barceló dels anys 70, per Paula Guasp

Societat 46

Tomàs Martínez: L'hortolà ecològic, per Joan Fullana

45 Història viva

La qüestió del 1892, per Joana Maria Escartín

Entrevista 15

Maria Antònia Munar (UM), Pere Sampol (PSM) i Pilar Costa (coalició del Pacte Progressista a Eivissa) són els tres protagonistes de la secció d'entrevistes d'aquest número d'*El Mirall*. Els tres candidats a la presidència del Govern balear han conversat amb Antoni Oliver.

SUMARI

29 Notes literàries

L'escultisme a Mallorca, per Bernat Sureda

Tendències

Itineraris

Gaspar Valero 50

Cinefàgia

Matías Vallés 54

Art

Cristina Ros 56

Música

Àlex Volney 58

Llibres

Biel Mesquida 60

La Botiga

El Mirall 62

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104137176

La societat mallorquina ha dit **prou**

L'èxit del Correllengua i de la cadena humana del 8 de maig a Palma, en el marc de la Diada per la Llengua i l'Autogovern convocada per l'Obra Cultural Balear i un ampli conjunt d'entitats i personalitats de la vida pública mallorquina, és difícil d'ignorar fins i tot pels que haurien desitjat el seu fracàs. Hi ha hagut una tasca important de mobilització i d'organització, però també hi ha hagut una resposta social que posa en evidència la sensibilitat d'un extens sector de la població cap a la possible destrucció del principal patrimoni cultural de la nostra comunitat.

La resposta a la convocatòria del dia 8 de maig és un clam per la manca de vergonya cívica i la ignorància institucional, un rebuig a l'hostilitat dels governants –i ningú no pot dubtar de quin color polític han estat en la immensa majoria de casos aquests governants– cap als valors de la cultura de les Illes Balears. La coincidència amb el procés electoral tan sols ens duu a la reflexió sobre el futur i ens fa conscients que en democràcia tota força col·lectiva que aspiro a provocar canvis en qualsevol sentit també ha de tenir necessàriament una traducció electoral. Perquè les dificultats de la llengua catalana a les Illes Balears no són el resultat de cap procés “natural” o de la lliure acció de la vida de les llengües i les cultures, són el resultat de les accions de govern castellanitzadores, de la imposició, de l'odi o el menyspreu cap a tot factor d'identitat nacional del nostre país. I el que és greu és que des de la implantació del règim autonòmic, l'any 1983, aquestes actituds han estat les predominants en el Govern balear. Això és el que es tracta de canviar.

És cert, com deien els manifestants del dia 8, que la llengua catalana està en perill, que no es fa prou per promoure l'ús del català, que no es té cap iniciativa per integrar els nous residents –ans al contrari, se'ls vol emprar com a la infanteria dels moviments antimallorquins–. És cert que la Llei de normalització lingüística s'ha incomplert d'una manera flagrant. És cert que els poders públics ni han adoptat les mesures pertinents ni han proveït els mitjans necessaris per fomentar l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits i activitats de la vida social. Els governants més aviat han volgut incidir en exclusiva sobre tots aquells aspectes contraris a la pervivència de la llengua: sobre els factors de divisió i debilitament –les famoses “modalidades”–, sobre una pretesa “no imposició” obsessiva que amaga la imposició flagrant del castellà o esgrimint un problema dels immigrants no catalanoparlants, quan el problema és únicament seu, fruit de la seva servitud a un model cultural provincià i despersonalitzador.

El Correllengua, la Diada, el I Congrés de Llengua i Ensenyament a Mallorca, expressen una clara identificació dels problemes i un lúcid diagnòstic. No es va contra ningú, el que es diu amb fermesa és que “són en perill uns valors que dignifiquen la persona humana i que són patrimoni de tots els mallorquins de naixement o d'adopció”. El perill és tan greu que no podem deixar de reaccionar. I aquest moviment cívic, que surt d'una llarga experiència de treball social, cultural i educatiu, no pot oblidar la importància del camp de decisió institucional i situar el problema de la llengua en un món difús i confusió. No, el català no retrocedeix per cap fatalitat inextingible, els que amenacen el futur de la llengua tenen noms i llinatges. Per això la societat mallorquina els ha volgut fer saber que ja n'hi ha prou.

LA LLENGUA A L'UCI (I)

Les dades sobre les Illes Balears que ofereix una enquesta del *Centro de Investigaciones Sociológicas*, analitzades en profunditat per Joan Melià, donen una situació preocupant de la llengua catalana a la nostra societat. El dossier aporta una important informació sobre l'ús de la

llengua als diferents àmbits de la vida: el familiar, l'escolar, al carrer, etcètera, de la qual cosa es pot deduir que la llengua catalana es troba a l'UCI. *El Mirall* publica un primer informe sobre l'estat de la llengua catalana, que continuarà, amb una segona part, en el proper número.

Les dades sobre les Illes Balears que ens ofereix l'enquesta del "Centro de Investigaciones Sociológicas" (CIS) del mes d'octubre de 1998 ens permeten dis-

posar d'informació sobre la situació de la llengua catalana a la nostra societat, encara que els resultats s'hagin d'agafar amb moltes precaucions.²

La llengua a les Balears

Comentaris de l'enquesta del CIS

Així i tot, podem traçar a grans trets una panoràmica global, que ens mostra una societat amb un elevat component poblacional d'origen immigrant, on la població d'origen autòcton es mantén majoritària (63,6%)³, i on els qui saben parlar en català representen una majoria encara més àmplia (71,7%). La secular persecució política i social de la llengua pròpia del territori es manifesta en diverses ocasions; per exemple, en la baixa proporció de persones que hi saben escriure (31,3%)⁴, en la facilitat amb què els autòctons abandonen la seva llengua en les relacions interpersonals en què hi poden intuir possible conflictivitat, en l'alta percepció social que no hi ha necessitat de conèixer la llengua catalana per viure a les Illes...⁵ Els catalanoparlants en les situacions en què parlar en català no pot ser interpretat com un trencament dels hàbits convencionals (familiarment, amb amics...), majoritàriament tendeixen a usar-lo. Hi ha un procés, potser excessivament lent, d'integració de la població d'origen immigrant (sobretot en el marc de les segones generacions). També és evident que el major coneixement del català suposa una actitud més favorable a acceptar situacions de normalitat lingüística i d'indiferència davant l'alternativa d'escollir, com a receptors, entre el català i el castellà. És important destacar que repetidament s'evidencia que les expectatives d'ús (als mitjans de comunicació, a l'escola...) de la llengua catalana entre els enquestats són més elevades que el nivell que la realitat ofereix, la qual cosa mostra una societat que, en conjunt, permetria, encara que no ho exigeixi explícitament, unes mesures de planificació lingüística més avançades que les actuals. D'altra banda, cal

esmentar el fet que domina la creença que la llengua catalana a les Illes Balears segueix un procés de normalització lingüística.⁶

Aquestes són algunes de les conclusions a què podem arribar observant les dades de l'enquesta, que a continuació analitzarem amb més atenció.

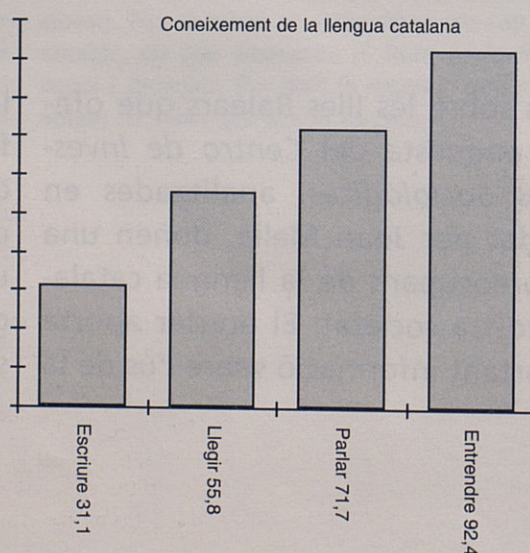
causa del castellà.⁸ Aquesta absència de problemes lingüístics pot ser a causa, per una banda, de la facilitat de comprensió del català pels parlants d'altres llengües romàniques. Però, i de forma més contundent, per la inexistència necessitat de saber el català per viure a les Illes, sobretot en alguns

LA SOCIETAT PERMETRIA UNA PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICA MÉS AVANÇADA QUE L'ACTUAL

El coneixement del català

La majoria de les persones que no han nascut a les Illes Balears no han tingut problemes d'integració per la qüestió lingüística.⁷ Encara que no s'expliciti, hem de considerar que la gran majoria dels qui diuen haver-ne tingut es deuen referir a problemes per no saber català, perquè, tenint en compte l'origen hispà de la gran majoria dels immigrants, no deu ser a

indrets. Les dades de l'enquesta del CIS corroboren aquesta interpretació: només el 7,8% dels enquestats consideren que les persones que viuen a les Balears i no entenen el català tenen moltes de dificultats per moure's normalment en la vida quotidiana; el 43,8% consideren que no en tenen cap.⁹ La proximitat estructural del català i el castellà pot explicar que, en les circumstàncies sociolingüístiques que

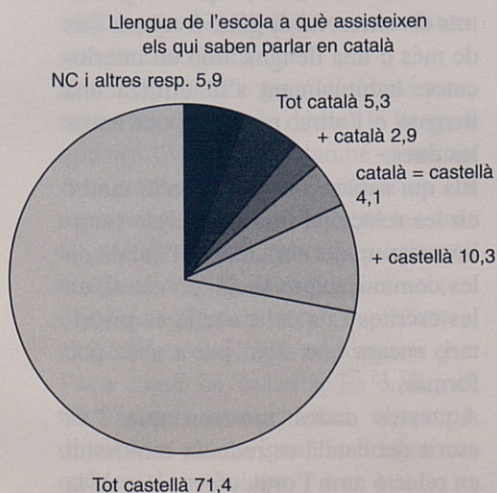

coneixem, només el 7,6% dels enquestats manifesta no entendre el català. Aquesta dada suposa que, si els no nascuts a les Balears representen el 36,4%, un percentatge important dels immigrants ha adquirit aquesta habilitat.¹⁰

El 71,7% dels enquestats manifesta que sap parlar en català. Per tant, el 8,1% dels qui el saben parlar no ha nascut a les Balears.¹¹ Des d'una altra perspectiva, es pot afirmar que la diferència entre els qui són fills de progenitors nascuts ambdós fora de l'àrea de parla catalana (37,8%) i els qui no saben parlar en català (28,3%), suposa que una part considerable dels immigrants de segona generació han après a parlar-hi, la qual cosa és, evidentment, positiva.

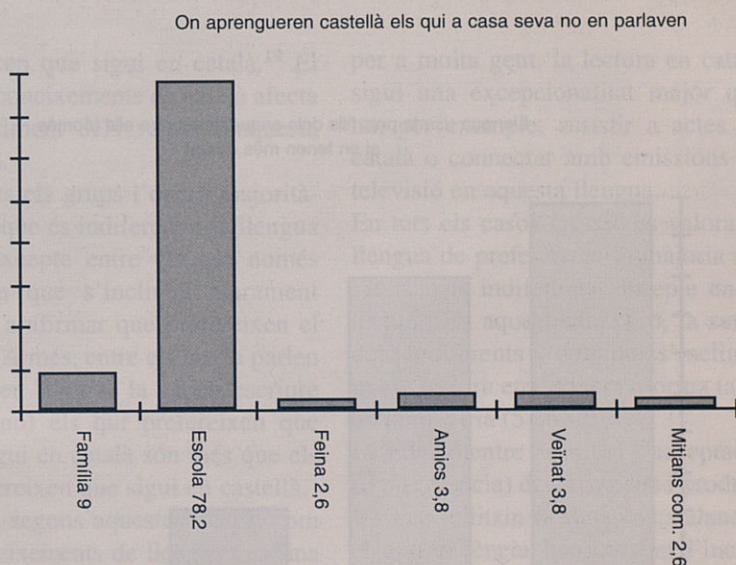
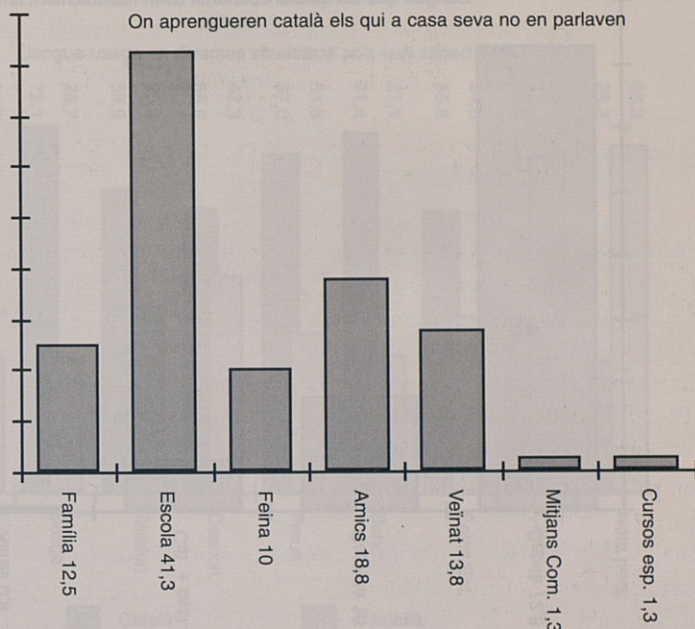
Les persones que el saben escriure representen una minoria (31,1%). L'absència de la llengua catalana del currículum escolar de la majoria de la població explica aquesta dada.

Dels qui saben parlar en català, la majoria es considera sobretot catalanoparlant (57,5%), i una quarta part, castellanoparlant (25,4%). Per tant, considerant que els que no saben parlar en català també es consideren castellanoparlants, sobre el total de la mostra els qui es consideren castellanoparlants representen el 46,5%. Els qui es consideren equilibradament bilingües són una minoria (11,6% sobre el total).¹²

La família

Entre els qui saben parlar en català, com és lògic en circumstàncies sociopolítiques com les nostres, són majoria els qui tenien el català com a llengua familiar (71,2%). Aquesta dada és molt pròxima a la suma dels qui es consideren sobretot catalanoparlants o bilingües (73,7%), la qual cosa fa intuir que hi ha d'haver una forta relació entre les dues variables, i, en conseqüència, és prou clar que l'entorn extrafamiliar no descompensa a favor del català, sinó a favor del castellà. En aquest

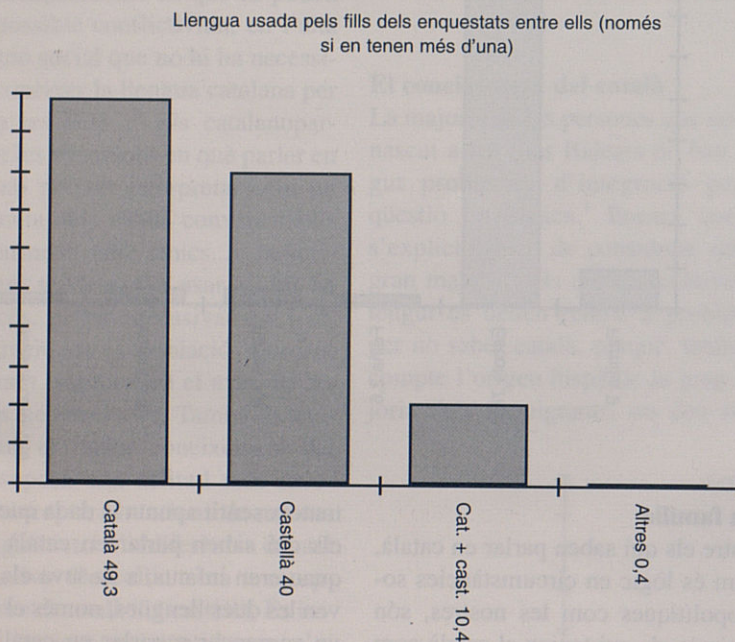
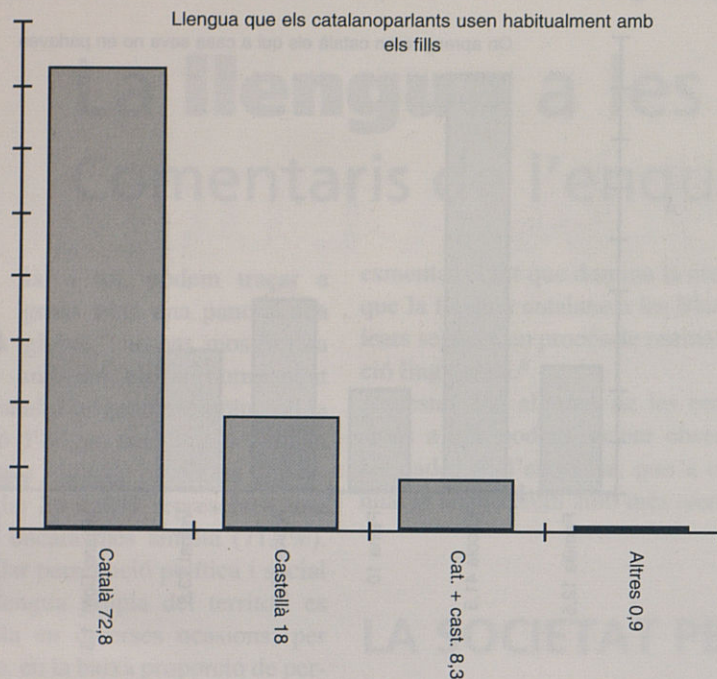
mateix sentit apunta la dada que, entre els qui saben parlar en català i que, quan eren infants, a casa seva els parlaven les dues llengües, només el 16,7% va començar a parlar en català i, en canvi, el 55,6% ho féu en castellà.

L'escola

Per a gran part (41,3%) dels qui a casa seva no els parlaven en català, l'escola ha estat el principal àmbit d'aprenentatge d'aquesta llengua. Els altres àmbits tenen un grau de prioritat molt inferior.

A pesar d'això, però, l'efecte castella-

nitzador de l'escola es fa evident quan podem comprovar que és de manera molt més prioritària el principal àmbit d'aprenentatge del castellà per a la gran majoria dels qui a casa seva parlaven en català o una altra llengua. Aquests valors ens demostren que

l'escola ha actuat més a favor de castellanitzar els catalanoparlants que no de catalanitzar els castellanoparlants. De fet ho demostren les dades que diuen que el 71,4% va assistir a escoles on tot l'ensenyament era en castellà, i només el 5,3% ho ha fet a cen-

tres on tot l'ensenyament era en català.¹³ Caldria veure què passa en l'actualitat.

Només el 22,6% dels qui saben parlar en català –16,2% del total de la mostra– diuen haver rebut ensenyament en català (un poc, la meitat, quasi tot, o tot). En canvi, el 31,1% dels enquestats diuen saber escriure en català. Es pot afirmar, per tant, que quasi la meitat dels qui saben escriure en català n'han après fora del sistema escolar.

Els usos socials

Els 63,5% dels enquestats casats, o que viuen en parella, i que saben parlar en català, habitualment usen aquesta llengua amb el cònjuge, la qual cosa representa un nombre lleugerament superior als que es consideren sobretot catalanoparlants (57,5%). Així i tot, quasi un terç (29,6%) hi usen el castellà; una proporció més alta, per tant, que la dels qui es consideren principalment castellanoparlants (25,4%).

Els enquestats catalanoparlants que tenen fills mantenen molt majoritàriament el català amb ells. El valor que assoleixen és l'equivalent al que té la suma dels qui se senten sobretot catalanoparlants i dels qui se senten bilingües (73,7%).

La majoria dels fills dels enquestats parlen entre ells¹⁴ el català, però la diferència en relació amb el castellà no arriba a deu punts; els qui usen indistintament les dues llengües representen un valor molt més baix.

En el cercle familiar, i quasi segur en tots els altres, no és gaire freqüent l'ús de més d'una llengua amb un interlocutor; habitualment s'hi utilitza una llengua o l'altra, però en pocs casos les dues.

Els qui saben parlar en català, també en les relacions fora del cercle familiar usen majoritàriament el català en les comunicacions orals; en canvi, en les escrites l'ús del castellà és prioritari, encara que sigui per a usos poc formals.¹⁵

Aquestes dades mostren que l'ús escrit del català es redueix moltíssim en relació amb l'oral, efecte clar de la

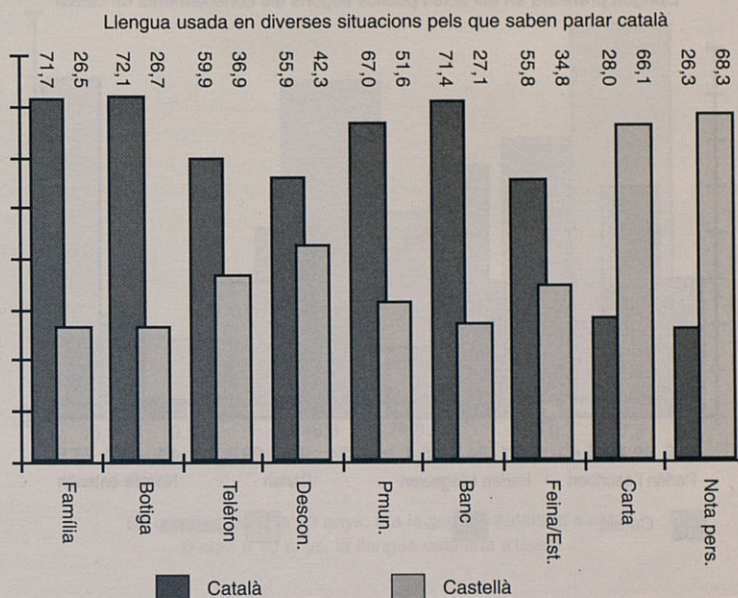
manca d'escolarització en català de gran part de la població. Així i tot cal destacar que, encara que el 81,7% han rebut tot o quasi tot l'ensenyament en castellà, els qui hi escriuen les cartes a amics catalanoparlants o les notes personals se situen entre 15 i 13 punts per davall; és una dada que cal valorar en positiu perquè suposa que la població va per davant el que la institucionalització els ha ofert.

Pel que fa als usos orals, amb interlocutors coneguts i pròxims (familiars, empleats de botigues i de bancs) els qui diuen usar sobretot el català se situen per damunt el 70%, que s'acosta molt al 73,7% (corresponent a la suma dels qui es consideren sobretot catalanoparlants o bilingües).¹⁶

En canvi, es produeix una reducció significativa de l'ús quan l'interlocutor és una persona no identificada lingüísticament. En contestar al telèfon, el 59,9% normalment ho fan en català; en adreçar-se a un desconegut, el 55,9. Ambdues xifres és mouen al voltant de la que indica el percentatge dels qui es consideren sobretot catalanoparlants. Es pot veure, per tant, que el castellà és percebut com a llengua menys "marcada" quan es tracta d'usar-la en situacions de comunicació lingüísticament no controlades completament pel catalanoparlant.¹⁷

Amb les amistats, preferentment usen el català (61,4%), encara que també és considerable l'ús equilibrat de les dues llengües (17,4%). La llengua de l'interlocutor, segons l'enquesta, no condiciona la tria de les amistats a la major part (71,9%) dels entrevistats que entenen el català.¹⁸

Entre els mateix grup d'entrevistats, aquesta indiferència davant la llengua que usa l'interlocutor també es manifesta com a forma majoritària en els actes públics (misses, espectacles, mítings polítics, etc.), encara que només arriba al 43,5%. Els qui prefereixen que l'acte sigui en català representen el 22,9%, i el 32,9% prefereixen que l'acte sigui en castellà. És a dir, el 66,4% dels que entenen el català diuen que els és igual la llengua en què es desenvolupa l'acte públic o

prefereixen que sigui en català.¹⁹ El grau de coneixements de català afecta el repartiment dels valors d'aquesta pregunta.

Entre tots els grups l'opció majoritària és la que és indiferent a la llengua usada, excepte entre els qui només l'entenen que s'inclinen clarament (73,5%) a afirmar que prefereixen el castellà. A més, entre els qui la parlen i llegeixen (tant si la saben escriure com si no) els qui prefereixen que l'acte sigui en català són més que els qui prefereixen que sigui en castellà. És a dir, segons aquestes dades, com més coneixements de llengua catalana tenen els entrevistats més accepten l'ús de les dues llengües i, en conseqüència, més a favor de l'ús del català estan.

Una correlació semblant amb la variable de coneixements de català es produeix amb el valor de la llengua preferida a la televisió, encara que en aquest cas la proporció dels qui s'inclinen per la indiferència són superiors i a favor del català, inferiors.

La diferència de predilecció per la lectura en castellà o en català encara és més favorable al castellà. Sens dubte la major oferta en aquesta llengua (sobretot en productes de gran consum: premsa, revistes, etc.) fa que,

per a molta gent, la lectura en català sigui una excepcionalitat major que no, per exemple, assistir a actes en català o connectar amb emissions de televisió en aquesta llengua.

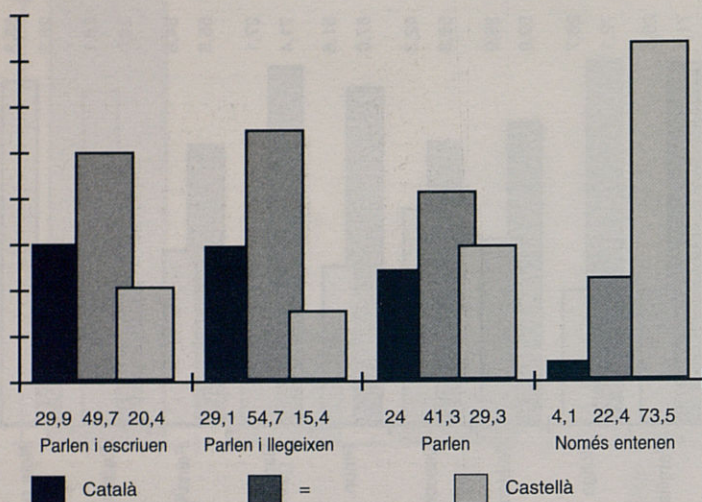
En tots els casos en què es valora la llengua de preferència, la majoria sol ser la dels indiferents, excepte en la lectura. En aquest cas, però, la suma dels indiferents i dels qui s'inclinen per la lectura en català conforma també la majoria (51,6%).

La relació entre l'oferta i l'acceptació (o preferència) de situacions i productes que utilitzin la llengua catalana i, en conseqüència, la necessitat d'incrementar-ne l'oferta, es demostra, per exemple, en el fet que el consum de televisió en català és inferior als valors que expressen el desig que en tenen els enquestats, encara que els valors favorables a una preferència pel català siguin ara relativament molt baixos.

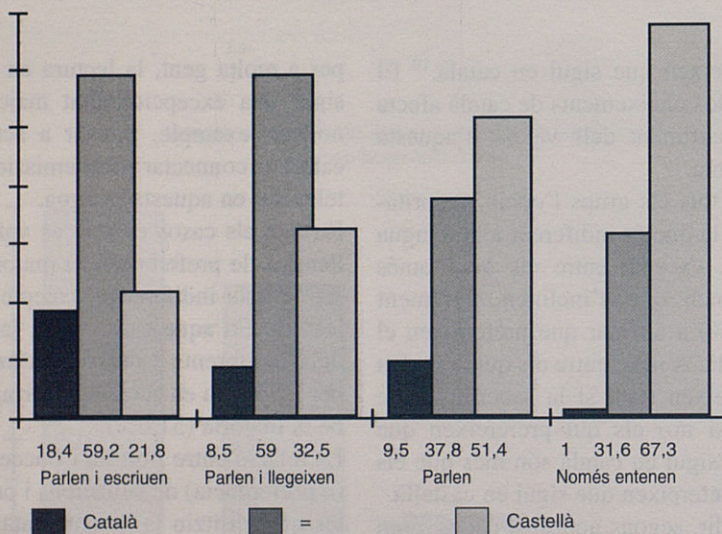
Segons aquestes dades, la necessitat de millorar l'oferta de televisió en llengua catalana es fa evident si, com a mínim, es pretén satisfer els desigs actuals. En el mateix sentit s'hauria d'interpretar la necessitat que la gent pugui gaudir d'una major presència de publicacions de tota mena en català. No hi ha dubte que l'augment de

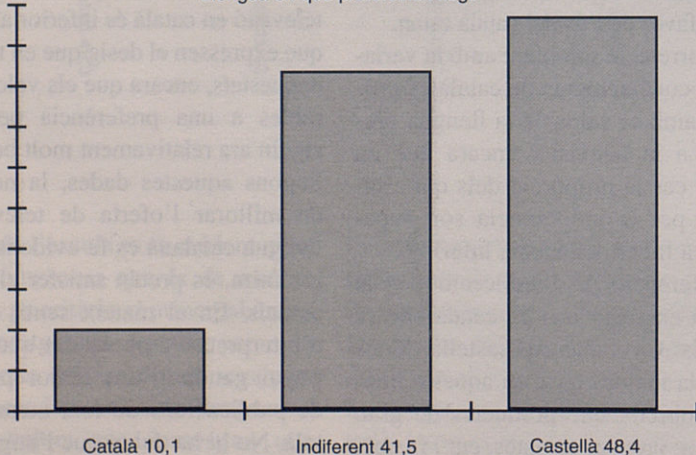
Llengua preferida en els actes públics segons els coneixements de català

Llengua preferida per veure la televisió segons els coneixements de català

Llengua en què prefereixen llegir

l'oferta en qualsevol d'aquestes àrees suposaria un increment de preferències a favor de la llengua catalana.

La percepció de la situació sociolingüística

La majoria dels enquestats consideren que la llengua catalana s'utilitza més en l'actualitat que fa 10 anys i que d'aquí a 10 anys s'utilitzarà més que ara. Aquesta percepció positiva pel que fa a la pervivència del català, contrasta amb l'opinió de gran part dels qui es dediquen a analitzar la situació sociolingüística de les Illes Balears des de perspectives científiques. L'explicació d'aquesta divergència de parers ens sembla relativament senzilla. La majoria de la població és conscient que en l'actualitat la llengua catalana és present en alguns àmbits d'ús que, fins no fa gaire, li havien estat prohibits (administració pública, escola, mitjans de comunicació...), i com que no s'adonen de la transcendència del retrocés que experimenta en àmbits que fins no fa gaire li eren pràcticament exclusius (principalment en l'ús social interpersonal en determinades àrees i en determinats sectors de població), valoren únicament el sentit positiu del procés.

En aquest mateix sentit (a pesar que, com hem vist més amunt, el 43,8% dels enquestats creuen que els que viuen a les Balears sense entendre el català no tenen cap problema per dur una vida quotidiana normal)²⁰, el 49,3% es mostren d'acord amb l'afirmació que actualment a les Balears és més fàcil trobar feina si saben català.²¹

La projecció de l'ideal

La majoria dels enquestats es mostren d'acord amb una situació de presència social de la llengua catalana més elevada que l'actual.

El 67,9% consideren que ha d'exigir-se el coneixement del català als funcionaris, el 83,7% creu que tothom que hi fa feina, com a mínim, l'hauria d'entendre. El 92,2% afirma que els serveis públics haurien d'usar tant el català com el castellà.

En els centres oficials el 39,7% dels

enquestats preferirien ser atesos oralment en castellà; el 34,7%, en català; i la llengua d'atenció és indiferent al 24,3% (era una resposta que no s'oferia). Els impresos per emplenar els prefereixen majoritàriament en castellà (59,4%); el 13,1%, en català; al 18,4% els és indiferent; i el 5,9, en els dos idiomes (aquestes dues respostes no es llegien).²²

Pel que fa a la presència del català com a llengua vehicular de l'ensenyament obligatori, les expectatives dels enquestats estan clarament per damunt el que es dona en realitat. L'opinió majoritària coincideix amb el decret de mínims, que situa la presència del català en el 50% de les matèries, la qual cosa és lluny de realitzar-se.

Els que són partidaris que tot l'ensenyament es faci en català o majoritàriament en català representen el 13,4%. Però en una altra pregunta de la mateixa enquesta el 17,8% es mostrava d'acord amb l'afirmació que a les escoles públiques de les Balears l'ensenyament ha de ser només en català.

Conclusions

Dels resultats d'aquesta enquesta, se'n desprenen una sèrie d'indis que haurien de ser d'utilitat per a qualsevol planificació lingüística que pretengui avançar en el procés de normalització lingüística de les societats de les Illes Balears.

Sembla clar que amb molta facilitat, amb l'ajut d'una campanya de clarifi-

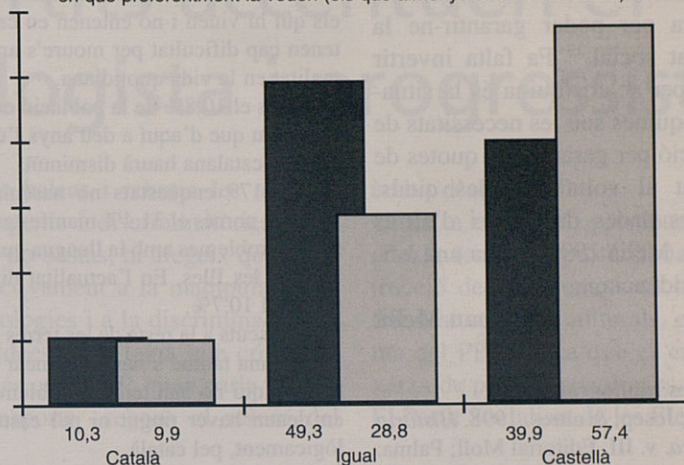
cació d'objectius i de motius, la gran majoria de la nostra societat seria capaç d'identificar-se amb una intervenció institucional més decidida que l'actual a favor de la normalització lingüística. En poden ser exemple, un major ús del català com a llengua preferent per part de les institucions públiques, actuacions encaminades a facilitar la integració de la població d'origen immigrant (sobretot de les segones generacions) que superin els límits del medi escolar, afavorir l'aparició d'àmbits de lleure, de comunicació i de treball en què la llengua catalana tenguí una presència preferent, que neutralitzin la forta recessió que experimenta en determinades activitats socials fora del cercle familiar, l'increment de mesures que facilitin l'augment de competència lingüística

en català de tots els illencs, etc.

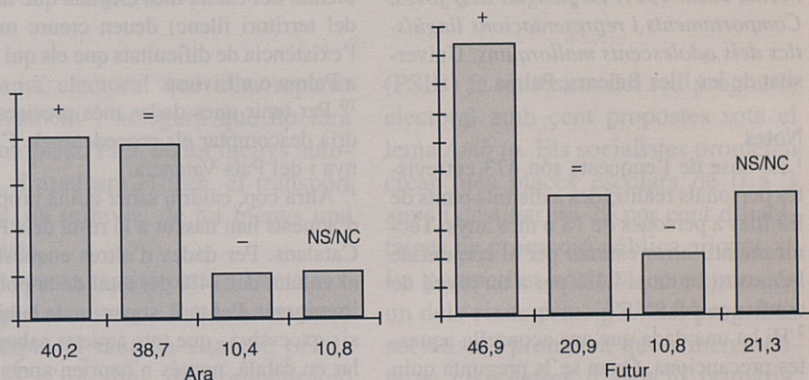
Ha quedat clar també que el grau de presència de la llengua catalana en l'entorn familiar és clau en el seu procés de consolidació com a llengua pròpia de les noves generacions d'infants. En aquest sentit cal que els pares i mares, tant d'origen autòcton com immigrant, s'adonin de l'importància que el seu comportament lingüístic (quantitativament i qualitativament) té sobre el futur dels seus fills i del conjunt de la societat; l'actuació sobre els matrimonis formats per cònjuges de procedència mixta és prioritària per frenar el procés de substitució que actualment domina.

En les dades és prou perceptible que la imatge que té la majoria dels ciutadans de quina hauria de ser la situació del català és bastant superior a la rea-

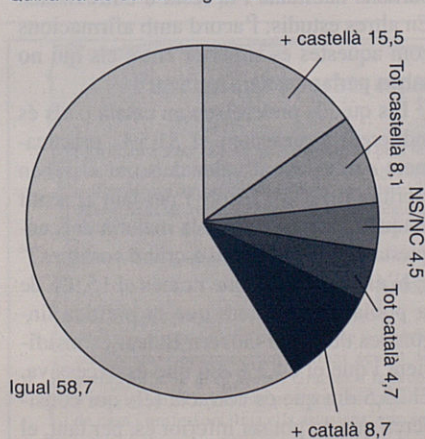
Llengua preferida per veure la televisió i llengua en què preferentment la veuen (els que almenys entenen el català)

En comparació a fa 10 anys, ara la llengua catalana s'usa...
D'aquí a 10 anys, la llengua catalana s'usarà...

Quina ha de ser la llengua vehicular a l'escola

litat, encara que se situï per davall el que, a parer de molts sociolingüistes, faria falta per poder garantir-ne la continuïtat social.²³ Fa falta invertir esforços per aclarir quina és la situació real i quines son les necessitats de planificació per garantir les quotes de normalitat al voltant de les quals, segons les dades del CIS i d'altres fonts (p.e. Melià 1997), hi ha una àmplia coincidència.

Joan Melià

Referències bibliogràfiques

Amengual, Josep; & altres. 1998. *Història de Mallorca*. v. III. Editorial Moll; Palma.
CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas). 1998. "Uso de lenguas en comunidades bilingües: Baleares (islas)". Estudio n. 2.300. Octubre 1988.
Melià, Joan. 1997. *La llengua dels joves. Comportaments i representacions lingüístics dels adolescents mallorquins*. Universitat de les Illes Balears; Palma.

Notes

¹ La base de l'enquesta són 473 entrevistes personals realitzades a distints punts de les Illes a persones de 18 o més anys. Tècnicament l'error estimat per al conjunt de la mostra és de $\pm 4,6\%$ per a un nivell de confiança del 95'5%.

² Hi ha una dada que ens aconsella aquestes precaucions. Quan se'ls pregunta quin partit varen votar a les eleccions generals del 3 març de 1996, les respostes són les següents (el % es refereix al conjunt dels qui especifiquen el partit votat): EU, 6,7%; PP, 52,9%; PSM-ENE, 3,2%; PSOE, 34,5%. El resultats reals (Amengual & altres, 1998) foren: EU, 7,7%; PP, 45,1%; PSM-ENE, 5,7%; PSOE, 35,9%. Es pot veure, per tant, que en l'enquesta el PP surt amb un increment del 7,8% sobre els resultats reals. En canvi totes les altres opcions en l'enquesta són inferiors als valors que varen obtenir en les eleccions; la diferència major és produeix en l'opció PSM-ENE, que en l'enquesta està situada 2,5 punts per davall els resultats reals. És raonable, per tant, tenir precaucions amb els resultats de l'enquesta sobre la situació lingüística, sobretot si tenim en compte que les majors diferències en un sentit i en l'altre es produeixen en els partits que, lingüísticament, representen les posicions més distants.

³ També es bo tenir en compte que 54,5% dels enquestats són fills de matrimonis en què ambdós cònjuges han nascut a territori de parla catalana.

⁴ El 94,9% saben escriure en castellà.

⁵ El 43,8% dels enquestats consideren que els qui hi viuen i no entenen en català no tenen cap dificultat per moure's amb normalitat en la vida quotidiana.

⁶ Només el 10,8% de la població entrevistada creu que d'aquí a deu anys l'ús de la llengua catalana haurà disminuït.

⁷ Dels 179 enquestats no nascuts a les Balears, només el 31,4% manifesten haver tingut problemes amb la llengua quan arribaren a les Illes. En l'actualitat diuen tenir-ne el 10,7%.

⁸ Els nascuts a la resta de les terres de parla catalana també s'han de alinear al costat dels qui no han tingut problemes i no en deuen haver tingut ni pel castellà ni, lògicament, pel català.

⁹ El lloc de residència dels entrevistats deu condicionar la resposta a aquesta pregunta. Els qui viuen a Menorca o a la Part Forana de Mallorca (amb una presència ambiental del català més elevada que la resta del territori illenc) deuen creure més en l'existència de dificultats que els qui viuen a Palma o a Eivissa.

¹⁰ Per tenir unes dades més precises, caldria descomptar els procedents de Catalunya i del País Valencià.

¹¹ Altra cop, caldria saber quina proporció d'aquests han nascut a la resta dels Països Catalans. Per dades d'altres enquestes és al voltant del 14% del total de la població immigrant. Per tant, si partim de la hipòtesi —excessiva— que tots aquests saben parlar en català, només n'haurien après a les Illes al voltant del 3,5% dels immigrants.

¹² Si únicament tenim en compte els nascuts a les Balears, els qui es consideren principalment catalanoparlants són el 65,2% i els qui es consideren més castellanoparlants són el 18,8%.

¹³ A més, els qui han assistit a centre on tot l'ensenyament era en català (necessàriament població jove), com a mínim han tingut l'assignatura de llengua espanyola; en canvi, una bona part dels qui han assistit a centres on totes les assignatures eren en castellà, no han tingut ni l'assignatura de llengua catalana.

¹⁴ Només tenim en compte els qui tenen més d'un fill.

¹⁵ Les situacions estudiades van referides a usos orals i escrits. Orals: En parlar amb els que viuen a ca seva (Familiars); a les botigues en anar a comprar (Botiga); en contestar al telèfon (Telèfon); en demanar alguna cosa a un desconegut al carrer (Descon.); en demanar alguna cosa a un policia municipal (Pmun.); en anar al banc (Banc); a la feina, en el lloc d'estudis (Feina/Est.). Escrits: en escriure una carta a un amic que sap el català (Carta); en prendre

notes per a ús personal (Nota pers.).

¹⁶ Són uns valors molt semblants als qui diuen que parlen (o parlaven) habitualment en català amb el pare (71,9%) i amb la mare (72,6).

¹⁷ Més que saber en quina llengua parlen amb un policia municipal, hauria estat veure quina llengua solen usar amb un guàrdia civil o un policia nacional; els prototips socials en relació amb uns i altres són molt diferents. En altres estudis (p.e. Melià 1997) es veu l'important retrocés que té el català amb guàrdies civils i policies nacionals, que no es manifesta amb policies municipals.

¹⁸ El 17,6% prefereixen relacionar-se amb catalanoparlants; el 10,5% amb castellanoparlants. Això representa que el 39,5% dels que es consideren sobretot catalanoparlants prefereixen relacionar-se amb amics afins lingüísticament; mentre que entre els que es consideren principalment castellanoparlants només són el 24,5%. L'explicació deu ser que els hàbits socials vigents, en intercomunicacions entre heterolingües, els que solen haver de canviar de llengua són els catalanoparlants; per tant el que els assegura no haver-ho de fer és que la comunicació s'estableixi amb persones catalanoparlants.

¹⁹ En total són 290 persones que opten per una d'aquestes dues opcions; 41 més dels qui es consideren sobretot catalanoparlants o bilingües. D'aquí es pot deduir que una part (21,9%) dels qui es consideren més castellanoparlants o no saben parlar en català, com a mínim, els és igual la llengua que s'usa en els actes públics. I això mateix passa entre el 48,7% dels qui es consideren sobretot catalanoparlants.

²⁰ També el 43,8% consideren que en tenen "algunes", i el 7,8% que en tenen moltes.

²¹ El 33,8% discrepa d'aquesta afirmació. Sens dubte seria pertinent saber al distribució d'aquesta valors entre els catalanoparlants habituals i la resta d'entrevistats. En altres estudis, l'acord amb afirmacions com aquestes és superior entre els qui no saben parlar català.

²² Els qui els prefereixen en català o els és indiferent representen el 31,5%, pràcticament equivalent al valor dels qui el saben escriure (31,1%). És obvi per tant el sentit d'aquesta resposta per a la majoria dels enquestats: "com voldríeu escriure vosaltres?"

²³ N'és una mostra que només el 15,9% de la població considera que la política lingüística duita pel Govern Balear és insuficient i que el 24,3% diu que és excessiva. El 23,5 diu que és correcta (els qui consideren que no pot ser inferior és, per tant, el 39,4%).

Les propostes electorals dels diferents partits tenen en comú una pretesa moderació i un missatge verd i ecologista.

Tots els partits accentuen el missatge ecologista i progressista

Fins i tot el Partit Popular, que es presenta amb el lema *El futur ens convé*, vol trasmetre la imatge que és un partit "respectuós amb el medi ambient" i de centre. Els conservadors inclouen en el seu programa la "utilització racional dels recursos naturals" i la "protecció del medi ambient". El PP fa una especial incidència en el fet de vendre als seus electors el Règim especial balear (REB) i en el fet que la Unió Europea inclogui un sistema de compensació de la insularitat.

El PP, fins i tot, quasi passa del viatge al centre a l'esquerra perquè el punt cinquè del resum del programa destaca que "el partit popular propugna la construcció d'una societat progressista i participativa", un poc més endavant hi afegeix que "el manteniment de l'estat del benestar, com un dels grans guanys històrics de l'estat social i democràtic de dret, així com l'ampliació del seu abast, és una demanda a la qual el Partit Popular dona una resposta".

L'apartat setè del resum del programa gira cap a la tolerència i diu que "el Partit Popular defensa la tolerència en les idees, en els pensaments, en el tracte amb els altres, com a pauta de comportament democràtic que fa possible la convivència pacífica de la

societat balear i rebutja les actituds intransigents i discriminatòries". Per si això no bastàs, hi afegeix que "s'oposa activament a la manipulació de les ideologies i a la discriminació per raó d'idees". Un tema que crida l'atenció és que el PP, quan parla del Pla de transports –segons el resum del

àmbit d'actuació".

Quant a educació, promouen potenciar la formació professional i construcció de més centres escolars. Referint-se a temes culturals, el programa del PP destaca que es crearà una xarxa de parcs arqueològics.

El Partit Socialista de les Illes Balears

El PP diu que no farà cap autopista i que impulsarà el transport públic

programa electoral que s'ha repartit massivament–, assegura que no farà cap autopista. Farà de tot menys autopistes. Impulsarà el tren, el transport públic, un tramvia, de tot menys una autopista.

El PP aposta també per un Pacte Local per acostar l'Administració municipal al ciutadà i també per la creació d'un fons de compensació municipal per "potenciar la capacitat d'actuació dels municipis en el seu

(PSIB) fa un resum del seu programa electoral amb cent propostes sota el lema *Amb tu*. Els socialistes prometen crear més places escolars de 0 a 3 anys i destinar un 25 per cent d'habitatges de promoció pública a joves.

La prosperitat social i econòmica és un dels eixos principals del programa socialista i prometen que s'incrementaran els centres d'atenció primària, habitatges en règim de lloguer i un pla contra la pobresa i l'exclusió social.

El PSM proposa ampliar l'espai radiofònic en llengua catalana

Funcionaris i parats espanyols es mobilitzen per evitar que un cristià sigui penjat en públic per expressar les seves idees religioses.

Segui quina sigui la teva edat o professió pots fer possible que la defensa dels drets humans sigui una realitat. L'enviament de cartes a les autoritats i la difusió de la informació sobre el cas van ser algunes de les accions que funcionaris, parats, traductors i

mestresses de casa, socis d'Amnistia Internacional, van dur a terme per aconseguir l'alliberament d'un cristià pakistanès condemnat a ser penjat després d'haver discutit amb un musulmà i expressar les seves idees religioses. Amnistia Internacional permet

que la teva veu se senti, que el teu esforç sigui útil. Fes-te soci i col·labora amb la teva aportació econòmica o el teu treball.

22 anys de presó per curar un malalt.

Dos metges peruans van ser condemnats a 22 anys acusats de delictes de terrorisme per haver atès professionalment un pacient acusat de pertànyer a un grup armat. Gràcies a la labor d'un vigilant d'obres, un pediatra, mestresses de casa i professors, tots ells asturians, van ser

posats en llibertat. Persones com tu fan possible que la defensa dels drets humans no sigui una utopia sinó una realitat. Amnistia Internacional permet que la teva veu se senti, que el teu esforç sigui útil. Fes-te soci i col·labora amb la teva aportació econòmica o el teu treball.

Vull fer-me soci d'Amnistia Internacional, sisplau envia-me més informació:

Nom _____
Adreça _____
C.P. _____ Ciutat _____

C/ Fernando VI, 8 - 1ª Izda.
28004 MADRID
Teléfono 91 310 12 77

 Amnistia Internacional
Sense Fronteres

En referència a l'economia, els socialistes assenyalen que "el nostre disseny econòmic té tres vessants: el progrés econòmic productiu, el benestar social i el compromís ecològic. L'aposta socialista passa per relançar l'economia productiva de les Illes i posar fre a l'economia especulativa. Això interessa a empresaris i treballadors, això vol dir una economia per a la gran majoria".

En programa del PSIB inclou el compromís de revisar les Directrius d'Ordenació Territorial. En aquest sentit,

"impulsar les institucions autonòmiques", a més a més de "reivindicar el senat com a cambra de representació de les comunitats autònomes".

PSM-Entesa Nacionalista presenta a les eleccions un programa ecologista i nacionalista, però fa un especial incidència en l'eficàcia de la gestió l'honradesa. Aposten pel canvi del model de creixement, a força d'aturar el creixement, i per recuperar el turisme de qualitat. Un punt especialment important per als nacionalistes és el foment i comercialització dels productes de

per augmentar-ne l'abast.

Els nacionalistes proposen la creació d'una Televisió Balear amb un centre bàsic de producció en cada una de les illes. Així mateix es proposa ampliar l'espai radiofònic balear en llengua catalana.

Respecte a l'Administració autonòmica, els nacionalistes preveuen l'Administració única i la desaparició progressiva de l'Administració perifèrica de l'Estat.

Esquerra Unida-Els Verds fan una especial incidència en el seu programa electoral en l'aspecte de dotar la vida pública d'una major transparència i honradesa.

EU-Els Verds fan una proposta perquè les Balears siguin considerades un fet nacional diferenciat i demanen l'existència d'una policia autonòmica. Però el seu programa es destaca per les iniciatives en contra de la corrupció política i també del canvi del model de creixement, a través de la protecció del medi natural i la planificació urbanística. Un dels punts essencials del seu programa és la potenciació de l'educació pública i critica que el govern actual s'ha dedicat a fer concert amb els centres privats en detriment de l'ensenyament públic. Un gran apartat de les propostes de la coalició d'esquerra ecologista és un vast programa contra l'exclusió social, que passa per la consolidació dels sistemes de protecció. Quant a la sanitat, critica les polítiques neoliberals i aposta per la potenciació de la sanitat pública.

Antoni Oliver

El PSIB promet revisar les Directrius d'Ordenació del Territori

destaquen que "revisarem les DOT segons el no-creixement urbanístic del litoral, revitalització dels pobles de l'interior i assumptió del desenvolupament sostenible com a criteri únic d'actuació. Els socialistes prometen que "una nova Llei de sòl rústic evitarà la conversió de sòl rústic en urbanitzable".

Els socialistes presenten també un programa electoral extens en matèria cultural. Destaquen que la seva opció estratègica és el "bilingüisme integral" i posen de relleu que "inclourem mesures lingüístiques en el Pla d'acollida d'immigrants".

En referència al model territorial, destaquen que aposten pel model "d'estat de caire federalista integrador" i per

Balears i la potenciació del món agrari mallorquí.

Una altra de les propostes essencials dels nacionalistes es la reforma del sistema de finançament autonòmic. En aquest sentit destaquen que "s'ha de modificar la Llei de finançament de les comunitats autònomes. La proposta nacionalista passa per revisar els criteris que determinen la participació en els ingressos de l'Estat i anar, com a solució definitiva, a un sistema de concert econòmic, semblant al del País Basc o Navarra.

El medi ambient és un dels temes que més preocupa el PSM. En aquest sentit destaca la potenciació de l'educació ambiental, la protecció de la costa i la modificació de la Llei d'espais naturals

salomart s.l.

MANUFACTURES EN PELL I MARROQUINERIA
CA N'ADRIÀ, S/N - STA. MARIA DEL CAMÍ
TELÈFON 971 62 12 15 - MALLORCA

Jaume Salom Bover

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
  - Medicions
  - Replanteigs
- Fotografies Aèries
  - Verticals
  - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

Maria A. Munar

“Han de tornar a Balears amb inversions els doblers que se’n van a Madrid”

Maria Antònia Munar (Barcelona, 1955), candidata d'Unió Mallorquina a la presidència de la Comunitat Autònoma. Creu que una part important dels dos-cents mil milions de pessetes que se’n van a Madrid

de Balears per no tornar s’han de reinvertir a les illes per millorar-ne les infraestructures. També proposa que l’IVA turístic es destini a pal·liar els efectes negatius de la superexplotació turística.

Què ofereix Unió Mallorquina en aquestes eleccions?

La defensa dels interessos de Mallorca, tenir un model territorial que es dirigeixi a tenir menys turisme i més qualitat turística. Hi ha d’haver inversions en matèria d’infraestructures, recursos naturals, protecció del medi ambient. D’una vegada per totes s’ha de solucionar el problema dels Residus Sòlids Urbans amb recollida selectiva, reciclatge, compostatge i incineració. No descartam la incineració, però s’han de impulsar altres polítiques.

Vostè creu que és sostenible el model de creixement que ha impulsat el Partit Popular?

Del que es diu de les DOT, el que es ven, a la realitat hi ha una gran diferència. Es parla de protegir el territori, però es poden dir exemples claríssims on el territori no s’ha protegit, per exemple al port de s’Estanyol es vol fer un gran port amb més de 2.000 amarraments. Es parla de protegir, però en determinats municipis es fan

excepcions, a Valldemossa hi ha una urbanització aprovada i que es defensa per part del PP i que és tan gran com el mateix poble, per tant, una cosa és el que es predica i l’altra el que s’està fent. La política del PP en matèria de construcció està a la vista de tothom. El model del PP és el que s’ha fet fins ara.

Què més destacaria del programa electoral?

Hi ha dues propostes concretes importants referents al tema econòmic. Les propostes relatives a una millora de les infraestructures de comunicació, sanitat, ensenyament i teixit productiu es poden duu a terme perfectament si s’aconsegueix almanco el 50 per cent dels dos-cents mil milions de pessetes que cada any se’n van a Madrid i no tornen a Balears. D’altra banda, proposam que els doblers recaptats a través de l’IVA que paga el sector turístic, xifrat en més de 18.200 milions de pessetes, vagin destinats a compensar els problemes que té sobre l’entorn

l’excessiva activitat turística. D’aquesta manera, ja no seria necessària l’ecotaxa per netejar platges i boscos, desclassificar terrenys per protegir territori, depurar aigües o potenciar les energies alternatives.

Queden altres temes pendents, com l’energia, l’aigua.

Hi ha hagut una manca de planificació durant setze anys amb el Govern del PP. No hi ha un model territorial, s’han fet primer els plans sectorials abans de les Directrius d’Ordenació del Territori i el Pla territorial. Hi ha una manca clara de saber per on han d’anar les carreteres i les autopistes de les nostres illes. No se sap on ha d’anar el tren ni per on ha de passar. No se sap què s’ha de fer amb el transport públic, tampoc no es té clar com s’ha d’aconseguir l’energia ni com solucionar definitivament el problema de l’aigua. Està vist que quan s’acaba la duen amb vaixell. Això no és planificar un model territorial, és apedaçar la situació. Es té un model econòmic

ENTREVISTA

productiu a partir de la venda del terreny i de l'illa.

Vostè posaria algun sistema per limitar l'adquisició de propietat immobiliàries per part d'estrangers?

Estant a Europa, amb un règim de llibertat de moviment i circulació, difícilment es poden trobar mesures per evitar la compra de finques i cases d'estrangers. La solució ha de venir a l'inrevés. Partesc de la base que els mallorquins venen les seves finques i possessions perquè no tenen altre remei. No crec que estigui en el seu ànim o voluntat vendre un patrimoni que els ha arribat fa dos-cents o tres-cents anys. El que passa és que una mala política agrícola, basada en la no-protecció del pagès i del propietari de finques, ha fet que sigui impossible de sostenir i per això es venen. Des del govern s'ha de tenir la suficient sensibilitat perquè les finques no siguin costoses i siguin un gravamen per als propietaris, que puguin ser econòmicament rendibles. I que en lloc de vendre-les, s'ha de fer tot el possible per ajudar a recuperar els marges, les teulades, les parets, fer campanyes de poda i neteja, tot això des del mateix Govern. No es pot pretendre que la fora vila sigui el jardí de tots els qui vénen i paguen.

Recomanar que es llogui i no que es vengui, com va fer el batle d'Artà?

Aquesta és una bona recomanació, però només ho poden fer si ho poden mantenir. Amb un sou normal no es pot mantenir la finca, tens la propie-

Maria Antònia Munar

tat, però cada any has d'invertir en el manteniment sense treure'n res de productiu. Per tant, més que dir "vostè no vengui" s'han de posar els sistemes perquè no s'hagi de vendre, perquè sigui rendible la llenya, les ametlles o la producció agrícola.

Quines propostes presenta Unió Mallorquina en matèria cultural?

La base és: tenim una llengua que

hem de donar a conèixer i protegir. Una història que s'ha de donar a conèixer més que qualsevol altra cosa, unes tradicions a preservar. També hi ha el fet de la mallorquinitat, que la gent se senti orgullosa de ser qui som, però només es pot sentir orgullosa si sap qui és. És una realitat que aquest saber qui és s'ha ignorat durant molt de temps. Segons això, es basteix el nostre programa cultural, que és am-

EL MIRALL

AMB EL SUPORT DEL

ENTREVISTA

pli, gens sectari i que pretén arribar a tots, des del teatre a l'òpera. No ens tancam en cap circuit concret ni pretem cap tipus de clientelisme, perquè creim que tots poden ser els nostres votants.

Li sembla convenient elevar el decret de mínims d'ensenyament en català?

El decret està bé i el problema no és de decrets, sinó de voluntats. Des del Govern s'han de tenir les idees clares en aquests aspecte i s'ha de ser molt

crear problemes allà on no n'hi ha. El Govern ha pretès, amb el tema Voltor, crear un conflicte allà on no n'hi ha hagut durant quinze anys. No tan sols això, sinó que el Govern sembla que oblida que ha estat subvencionant Voltor durant tots aquests anys. Que ara hi hagi tants de problemes no té cap raó de ser, sinó és que sigui perquè hi ha una voluntat clara del Govern de dominar els mitjans de comunicació. Aquesta política crec que és negativa perquè, normalment, es torna en contra de qui la utilitza.

“ El Govern ha creat un conflicte, amb Voltor, on no n'hi ha hagut durant quinze anys ”

tolerant. Crec més en el diàleg de la Conselleria amb els mestres i que es fomenti el coneixement de la llengua d'una manera agradable dins els centres que no en la imposició per decret. Es poden fer tots els decrets del món, però, si no es fan complir, no serveixen per a res. Si no hi ha una capacitat per convèncer els centres, els professors, no es va enlloc, no funciona. L'assumpte no és tant canviar lleis, normes o decrets, com que s'acompleixin i, a més, s'acompleixin amb ganes.

Què faria vostè amb els repetidors de Voltor que permeten veure canals en català?

Personalment crec que no s'han de

Es parla de més de mil milions de pessetes de despesa publicitària i per subvencionar mitjans de comunicació per part del Govern. Què li semblen aquestes xifres?

Va més enllà del que és raonable i des del Govern s'estan gastant unes quanties molt exagerades en publicitat. Però, sobretot, és una publicitat enganyosa. No em preocuparia que es fessin inversions importants per donar a conèixer la nostra illa, per donar a conèixer a l'estranger quina és la nostra realitat, per fer publiportatges i programes de tipus cultural per fomentar la nostra llengua i la nostra cultura. El que passa és que es fa publicitat sobre el fet que el Govern ho

està fent molt bé, fora mida. No tan sols intenten sortir als mitjans sempre, sinó que volen evitar que hi surtin els altres, i això és una política d'actituds caciquils que, a la llarga, perquè vivim en una petita illa on tot se sap, es torna en contra d'aquell que està intentant manipular.

Quin futur veu en els partits nacionalistes?

L'Estat espanyol, a partir de l'aprovació de la Constitució, va decidir que Espanya seria la de les autonomies. A partir d'aquí hi ha una clara voluntat del poble espanyol i europeu que no hi hagi majories absolutes. Per tant, sempre, el partit en el poder, de dreta o d'esquerra, depèn dels partits nacionalistes. Hi ha dos nivells d'autonomies, les de primera i les de segona. És a dir, les que tenen una influència en l'Estat i les que no. Les que tenen partits nacionalistes i les que no en tenen. Per tant, la nostra comunitat autònoma que té, per història, tots els drets, perquè tenim llengua, cultura pròpia, característiques insulars i una economia més que autònoma, perquè el nostre motor és el turisme, ha de decidir si vol ser de primera o quedar-se a la coa de les autonomies. Si hi ha un partit nacionalista fort, es pot tenir una influència. No podem quedar darrere amb tot el que això significaria de pèrdua econòmica. Els ciutadans han d'entendre això.

Faria una coalició nacionalista de cara a les eleccions generals?

Crec que s'hauria d'anar en coalició.

Antoni Oliver

Optica Susa

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

carrer dels Oms, 26
Tel. 971 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

“*Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.*”

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietut i vocació de suport a les diferents manifestacions culturals, FECSA-ENHER patrocina la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ, a la vegada que les felicita per la seva contribució a la divulgació de la nostra llengua.

FECSA-ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

“Matas és molt més perillós que Cañellas, perquè és més sectari”

Pere Sampol

Pere Sampol, candidat a la presidència de la Comunitat Autònoma pel Partit Socialista de Mallorca (PSM), creu que s'ha de canviar el model de creixement, convertir en estratègics sectors com l'agricultura o les energies alternatives i l'economia ba-

sada en el medi ambient. D'altra banda, creu que el PP ara té amb Jaume Matas una persona més perillosa que Cañellas, perquè si Cañellas tenia, al seu parer, una capacitat de convivència política, Matas és un sectari.

Com afronta el PSM el repte electoral?

Estam a punt de viure un canvi d'era, no respecte al pas del temps, és a dir el canvi del mil·lenni, sinó un canvi social que repercutirà en la política. La gent pren el sentiment de la solidaritat i la sensibilitat pel medi ambient. A Balears hi ha una preocupació per la preservació del territori i per l'escassetat de recursos naturals. D'altra banda, la nostra societat de cada vegada també és més conscient que tenim uns valors culturals, lingüístics i de tradicions que hem de defensar. Això només es fa des de l'exigència de més autonomia, d'un major autogovern. També hi ha consciència de patir una discriminació econòmica i fiscal per part del Govern central. Tot això configura unes expectatives de canvi polític. La gent percep que una de les forces polítiques que està connectant amb aquest nou sentiment que hi ha a la societat és el PSM. Això s'ha traduït en unes bones candidatures municipals i hi ha la sensació que el nacionalisme progressista del PSM és una

força emergent i que serà capdavantera en aquest canvi polític, si s'arriba a produir, que crec que es produirà.

Com es podria concretar aquest canvi?

Aquest canvi s'ha de consumir en una política progressista, amb una manera de governar distinta de la de la dreta tradicional, conservadora, que sempre ha governat les principals institucions. El Govern que sorgirà d'aquest procés serà un govern fort que no es doblegarà davant de la discriminació que dia a dia patim davant les institucions centralistes.

Hi ha una possibilitat real de canviar el model de creixement?

Aquestes eleccions seran una mena de plebiscit en el qual s'optarà pel model clàssic del Partit Popular, de creixement econòmic basat en l'especulació urbanística, consum de territori i increment de l'oferta turística, o per un model econòmic més respectuós amb els recursos naturals fràgils que tenim a les Illes Balears.

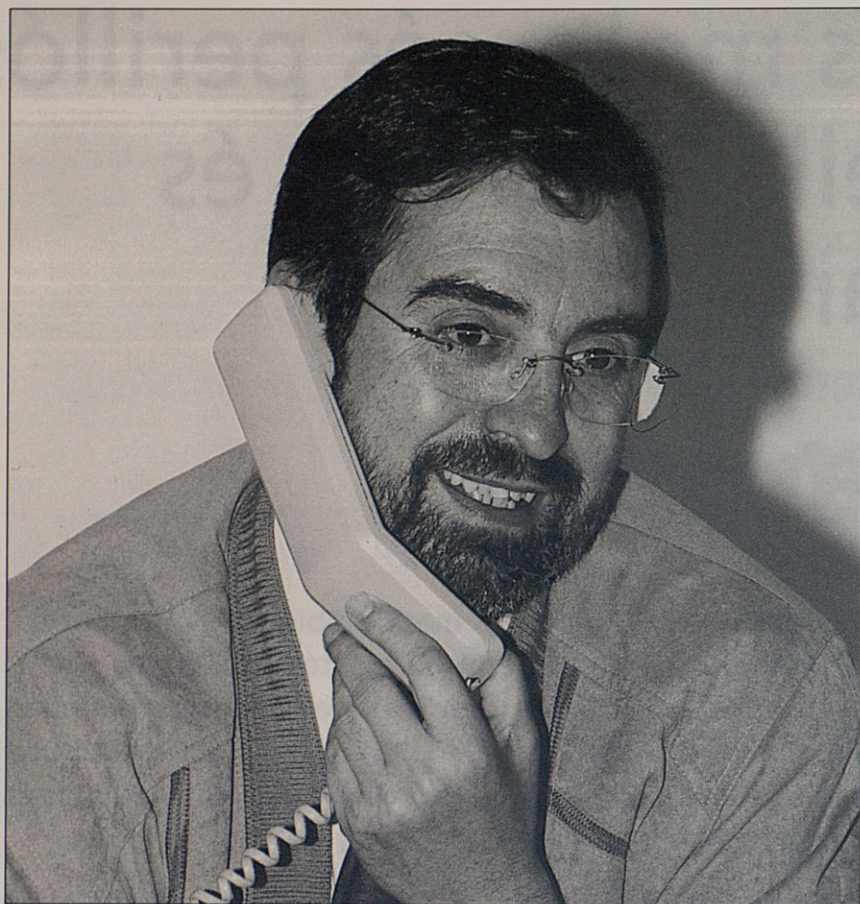
Quines polítiques es poden dur a terme per fer aquest canvi?

S'ha d'utilitzar el potencial que ofereix el turisme com a activitat exigent amb el medi ambient. El turisme s'ha d'utilitzar per potenciar sectors que nosaltres consideram estratègics. És imprescindible potenciar el sector agrícola i ramader. També és convenient fomentar una sèrie d'iniciatives al voltant del medi ambient, com indústries de reciclatge i energies alternatives. D'altra banda, s'han de fomentar uns determinats productes culturals que han de tenir un mercat exterior. La indústria tradicional s'ha de fomentar, s'ha de promoure la marca Mallorca i s'ha de promoció, en qualitat i disseny.

Quina anàlisi fa de la situació econòmica a les illes?

Resumint, he de dir que tenim una economia desbocada, sense cap tipus de control. Les actuacions governamentals, darrerament, han estat esperejant més l'economia. En lloc de frenar, han estimulat l'economia.

Pere Sampol

L'any 1998, l'ocupació en el sector de la construcció va créixer més del vint-i-quatre per cent. Ens hem d'as-serenar. Les institucions han de deixar de prendre decisions marcades únicament per l'interès electoralista. Les dues grans mesures respecte al territori, Directrius d'Ordenació del Territori i Llei general del turisme, no tant sols no provocaran una disminució de l'activitat constructora

dins el territori que encara no estava edificat, ni una disminució de l'oferta turística, sinó que han ajudat a incrementar la construcció i l'ocupació del territori no urbanitzat i provoquen un increment de l'oferta turística, si no en places, sí en oferta residencial. També s'ha de dir que aquestes mesures no fomenten l'empresa, sinó que fomenten l'especulació.

I del Pla Mirall, què en diu?

És que a tot això s'ha de sumar la inversió pública més gran de la història, que efectivament és el Pla Mirall. Tenim una situació de manicomi. Això s'ha de canviar. S'ha d'anar cap a una diversificació de la nostra economia, a potenciar el sector primari i a donar suport a tot el que és la indústria agroalimentària. També hi ha una indústria relacionada amb el sector de medi ambient que s'ha d'incrementar, com per exemple les energies alternatives i el reciclatge. S'ha d'anar a una suma de petites actuacions. No crec en els plans estrelles, perquè no acaben en res concret. El que s'ha de fer és llançar una sèrie de petits estímuls a dins tots els sectors, potenciar la petita empresa familiar, el treballador autònom. La suma d'aquestes petites actuacions fa que s'aconsegueixin els objectius estratègics. Aquesta és una filosofia totalment distinta a la del Partit Popular i a la de Jaume Matas, que només creu en les grans operacions d'imatge, que queden en una cortina de fum.

Què proposen en el tema sanitari, educatiu?

Un dels problemes que tenim és que som una comunitat, un país, d'indicadors econòmics elevats, amb unes administracions pobres, fruit d'un fals concepte de solidaritat estès a nivell d'Estat espanyol. El fet de tenir un indicador alt de renda per càpita ha provocat que tenguem un mal finançament de les competències transferides. Hem estat a la coa quant a in-

SYPE CONSUM

PRIMERA CADENA MALLORQUINA DE SUPERMERCATS

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

versions públiques estatals. A conseqüència d'això tenim un dèficit de serveis públics molt gran. Començant per la sanitat, som la que té menys llits públics per habitant. Quant a educació, s'acceptaren unes transferències mal dotades econòmicament. Tenim un dèficit de cent mil pessetes anuals per alumne i unes transferències en matèria universitària també amb una insuficiència econòmica. La nostra universitat és jove i s'hi han d'implantar nous estudis, com medicina, ciències de la salut, d'altres rela-

d'aportació solidària al govern de l'Estat, aquesta quota paga els serveis comuns i cobreix la solidaritat amb les regions de l'Estat menys afavorides. Aquest sistema resoldria de forma definitiva els problemes de finançament i acabaria amb les reticències de comunitats riques i pobres. Mentrestant, s'ha d'anar a una major corresponsabilitat fiscal, s'ha d'assumir més tram de l'impost sobre la renda i un tram sobre els impostos que graven el consum, IVA, hidrocarburs, etc., en definitiva, s'ha d'augmentar l'autonomia finan-

lingüística, ha de llançar missatges en positiu de cap a la societat per prestigiar l'ús de l'idioma, crear uns referents socials que en canviïn la concepció actual. Fins ara molts de ciutadans continuen amb el castellà o es canvien al castellà per una qüestió de prestigi de l'idioma. Es tracta que l'idioma de prestigi sigui el català. Per això, és molt important que des dels sectors governamentals s'utilitzi normalment el català i s'inciti la gent que pot crear mimetisme en l'ús de l'idioma que exemplaritzin aquest ús. Seria, en aquest sentit, molt important la contribució d'artistes, intel·lectuals, famosos...

“ Hem defensat un sistema econòmic semblant al del País Basc i Navarra ”

cionats amb el medi ambient. Però no tan sols això, sinó que també tenim un dèficit intel·lectual important, perquè la universitat té, comparat amb el nombre d'habitants, pocs estudiants, s'està per sota de la mitjana en comunitats de les mateixes característiques demogràfiques.

Quin model fiscal i de finançament tenen vostès?

Hem defensat, i fins i tot així ho va aprovar el Parlament l'any 1991, un sistema econòmic semblant al que tenen el País Basc i Navarra. És a dir un concert econòmic mitjançant el qual s'implanta un sistema d'administració única, cada comunitat autònoma recapta tots els impostos i pacta un quantitat

cera de les Illes Balears.

Quina política lingüística farien?

Amb aquest tema s'ha d'actuar sense repicar campanes. A l'ensenyament hi ha d'haver més presència del català, i concretament a l'ensenyament privat, perquè al públic, gràcies als professors i els pares, és on hi ha una major implantació de l'ensenyament en català. Després s'han d'incentivar els mitjans de comunicació. Es gasten molts de milions anuals en publicitat i aquests recursos haurien de servir per estimular els mitjans privats, escrits i audiovisuals, perquè incorporin progressivament el català. Naturalment, d'altra banda, l'Administració, a més de complir la Llei de normalització

Què pensa sobre que el Govern vulgui comprar els repetidors de Voltor?

Aquí hi ha un intent ben clar de Jaume Matas de controlar tots els mitjans de comunicació. La seva intenció és fer desconnexions de TV3 sobre les que tendria el control. D'altra banda, hi ha una qüestió de tarannà i és que Matas i el seu equip han demostrat ser molts més sectaris que Cañellas i el cañellisme. Cañellas almenys convivia amb els seus adversaris polítics, Matas ha implantat una veritable dictadura i pensa que "tot el qui no està amb mi està en contra meu" i o s'ha de controlar o eliminar. Ha declarat la guerra als sectors que no s'han rendit i ha declarat la guerra a Voltor en un intent de tenir un control absolut de tota la societat. Sempre he dit que Matas és molt més perillós que Cañellas, perquè és molt més sectari.

Antoni Oliver

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
 07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

GROTRIAN-STEINWEG

“El PP es veu forçat a presentar-se unit a Eivissa, nosaltres ens presentam junts de forma voluntària”

Pilar Costa

Pilar Costa (Eivissa, 1967) és la candidata de la coalició del Pacte Progressista a Eivissa, que agrupa tota l'esquerra. La coalició està formada per PSIB, Esquerra Unida, Els Verds, Esquerra Nacionalista i Esquerra Republicana de Catalunya. Pilar

Costa, senadora pel Pacte Progressista des de 1996, creu que el PP a Eivissa es veu forçat a presentar-se unit, mentre que el pacte ha pogut assolir un consens i la voluntat ferma de presentar-se unit a les eleccions.

Què representa la seva candidatura a Eivissa?

És una candidatura unitària de tots els partits progressistes d'Eivissa i Formentera. Ens presentam tots junts per arribar a una majoria que permeti un canvi polític a les institucions d'Eivissa, que sempre han estat governades pel Partit Popular amb majoria absoluta. Crec que és l'oportunitat perquè s'acabi una etapa conservadora de la qual, personalment, crec que se n'ha de fer un balanç més negatiu que positiu.

Pot concretar un poc més aquest balanç de la política conservadora a Eivissa?

Es poden fer crítiques al PP en diferents matèries, però una de les més destacables és la política urbanística i de medi ambient. Eivissa ha estat molt castigada des d'aquest punt de vista per l'especulació urbanística.

Hi ha una conscienciació sobre aquests temes i la prova és que a la manifestació convocada el passat més de gener en contra de l'urbanisme salvatge va ser la més nombrosa, la més multitudinària i la gent va dir clarament prou a la destrucció. I es va dir "no" a la destrucció del territori, no tan sols per convenciment, sinó perquè veuen que hi ha una amenaça de pèrdua de qualitat i això també suposa una pèrdua del turisme de qualitat. Fins i tot hi ha persones de caràcter conservador que veuen que així no es pot continuar.

Quins altres aspectes destacaria de la política que ha fet el PP?

No s'ha tingut cap cura en el tema lingüístic, concretament a Eivissa. No s'han destacat pel foment de la llengua catalana a Eivissa, a Formentera sí que ho han fet millor. D'altra banda, la política que ha duit a terme el

Consell d'Eivissa i Formentera ha tengut mancances importants en matèria sanitària, per exemple a Formentera, i no s'ha tengut en compte que hem de patir una triple insularitat. Ara sembla que el president Matas ha descobert Formentera i en espai de pocs mesos hi ha anat quatre vegades, però crec que els formenterencs no són beneïts i veuen que estam a menys d'un mes per a les eleccions. Crec que aquestes visites no aporten a la llargades de positiu, el que s'ha de fer és millorar realment les condicions de les infraestructures de Formentera.

Què destacaria com a exemple de política urbanística del PP?

La construcció d'una urbanització a Sant Josep, a Cala Tarida, és una monstruositat. El més polèmic és el camp de golf de Cala d'Or. El PP diu que el paralarà, però no ho farà, i el més preocupant és que a més del

ENTREVISTA

camp de golf es farà una oferta complementària d'apartaments turístics.

Què pensa vostè de les Directrius d'Ordenació del Territori?

Des del Govern balear s'ha fet bandera del proteccionisme, però el mateix PP va retallar el seu projecte, en una mostra del doble llenguatge: d'una banda s'apunta al conservacionisme i d'altra no reflecteix això realment a les DOT. Nosaltres donarem suport en el Parlament balear als grups parlamentaris que modifiquin les DOT, d'acord amb el document que hem assumit tots els signants del Pacte Progressista.

Quines expectatives veu de canvi?

Es respira un aire optimista en el sentit que qualsevol regeneració de la vida política a Eivissa passa pel canvi, per la substitució del PP a les institucions on presenta els mateixos candidats de sempre. Hi ha gent conservadora que no està d'acord amb la política del PP, precisament perquè la troba massa conservadora. El projecte nostre unitari pot donar com a resultat aquest canvi.

Quines mesures proposen per augmentar l'autogovern?

Proposam algunes mesures de caràcter autònom per assolir unes majors quotes d'autogovern. Un major autogovern no tan sols en l'àmbit de la Comunitat Autònoma, sinó també que hi hagi una descentralització del Govern cap als consells insulars, que s'han de configurar

Pilar Costa

com el govern propi de cada illa, han de tenir una capacitat normativa que fins ara no han tengut. D'altra banda, la pugna que hi ha hagut aquests darrers anys entre el Consell de Ma-

llorca i el Govern, perquè han estat de diferent color polític, ha tengut com a conseqüència que el Govern ha buidat de competències els consells insulars.

restaurant

Es Pati de Montuiri

Cra. Montuiri - Sant Joan, km 0,7 • 07230 Montuiri (Mallorca)

Tel. 971 64 67 64 - Fax 971 64 67 47

hotel rural

Es Figueras Nou

Quines reivindicacions tenen davant Madrid?

S'ha de millorar el Règim especial, encara que no és la panacea ni el remei de tots els mals. Les mesures de compensació de la nostra insularitat han de ser efectives, s'han d'acomplir. El Règim especial preveu que es creïn moltes comissions d'estudi, però el que s'ha de fer, encara que està bé que es creïn comissions d'estudi, és que les mesures siguin efectives, que hi hagi una compensació real de la insularitat al transport. D'altra banda, el

fàcil aconseguir un pacte per governar a totes les institucions. Si aquest fos un projecte per estar a l'oposició, no hi hauria hagut tantes dificultats, s'hauria pactat més aviat, però hi ha la voluntat i la perspectiva que és un pacte per governar. Ha estat molt positiva la voluntat de voler arribar en aquest consens. En principi havia de ser una agrupació d'electors, però el Partit Socialista demanà que fos una coalició perquè l'executiva estatal així ho considerava. Crec que el pacte no es podia supeditar a una qüestió de

altres anam a aquestes eleccions de forma voluntària, no de forma forçada, en el PP d'Eivissa es veuen forçats a anar junts, després de les baralles internes, i nosaltres no hi anam d'una forma forçada, sinó totalment voluntària, aquesta és la diferència. Almenys tens la seguretat que hi ha un treball previ de consens i que aquest treball permetrà governar. Durant aquests anys hem consensuat la majoria de temes, encara que, precisament per aquesta voluntat de consens, a vegades hagin aflorat les divergències.

“ Proposam mesures per assolir unes majors quotes d'autogovern ”

Règim especial no tan sols ha de preveure descomptes en el transport, sinó altres mesures. Nosaltres varem demanar que fossin declarades d'interès general determinades línies de transport de passatgers i ara, amb la situació caòtica que es viu en el transport aeri, s'ha vist que n'hem sortit perjudicats i que la nostra petició era perquè no es produís el que s'ha produït ara amb la supressió de vols.

Ha estat difícil l'acord per poder presentar aquestes candidatures unitàries?

Finalment, ens presentarem com a coalició i ha estat un procés complicat. En un projecte tan ampli no era

si ens presentàvem d'una forma o altra. Encara que jo era partidària de l'agrupació d'electors, acceptar la coalició ha estat possible perquè queda garantida la presència d'independents, el canvi d'agrupació a coalició es va fer en un moment en què les llistes pràcticament estaven tancades.

El PP diu que és impossible posar d'acord tants de partits i que si governen serà un desgavell.

El PP no és el més legítimat per fer aquesta crítica perquè en quatre anys ha tengut tres presidents autonòmics diferents. El president del PP a Eivissa va dimitir i deia que no hi havia democràcia. A diferència del PP, nos-

Si és presidenta del Consell continuarà com a senadora?

És difícil, si som presidenta del Consell, que em torni a presentar com a senadora. Si som presidenta del Consell, m'agradaria dedicar-me només al Consell. Encara que no hi ha una decisió presa, probablement en aquest cas dimitiria com a senadora i seria senador Isidor Torres, el primer formenterenc que seria senador.

Com valora la feina al senat?

Estàs en el Grup Mixt i això, a la vegada que dóna una certa llibertat, també et resta el suport i la infraestructura d'un gran partit. El grup mixt té una gran varietat ideològica i no sempre és fàcil posar-se d'acord per fer iniciatives. Has de cercar suport dels altres grups i no sempre surten endavant les propostes. S'ha de dir que el PP té majoria absoluta al senat i que pot bloquejar moltes propostes.

Antoni Oliver

mbat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

Pge. Papa Joan XXIII, 5-E • Geranis Centre - Tel. 71 33 50 • Fax 72 04 44 • 07002 Palma de Mallorca.

A black and white photograph of two men in business suits shaking hands in a courtyard. The man on the left is holding a briefcase. In the background, there is a large potted plant and a stone archway. The foreground shows a decorative metal railing.

Qualitat en la Gestió

"SA NOSTRA" és una entitat de persones per a persones, gestionada sota els principis de qualitat total i sempre orientada cap a la satisfacció del client.

La confiança dels nostres clients és un estímul constant de superació. Per això, donam suport als sectors que generen benestar per a la nostra comunitat. Perquè les Balears són la nostra raó de ser.

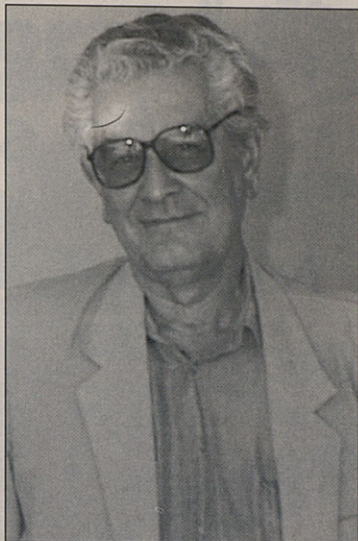
**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

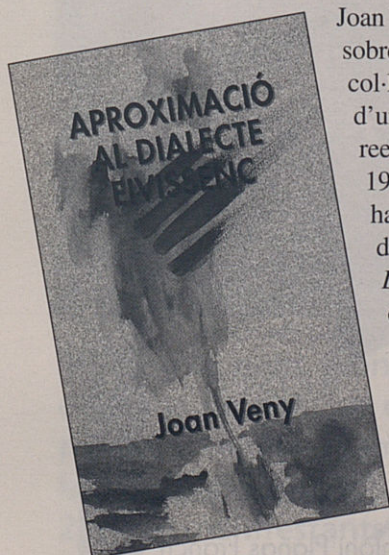

Albert Saoner

La desaparició del professor Albert Saoner Barberis ha estat una pèrdua important per a la Universitat de les Illes Balears i per a tota la nostra societat. Professor titular de la Universitat de les Illes Balears des de l'any 1986, fou vicerector d'Ordenació Acadèmica. El seu mestratge va ser caracteritzat per una qualitat i una riquesa humana fora del que és habitual. La seva frase "Es pensa millor si penses amb algú. Com més alumnes, més varietats de l'ànima humana arribes a conèixer", expressa prou bé la seva actitud. Sempre va mantenir una actitud cívica i política coherent i crítica. La seva trajectòria democràtica i progressista el dugué a mantenir una posició antifeixista. El professor Saoner ha deixat petjada entre els seus alumnes i entre tots els que el conegueren.

Aproximació al dialecte eivissenc

Joan Veny ha publicat aquest llibre sobre l'eivissenc (Editorial Moll, col·lecció Tomir, 40), a partir d'un article de 1977 que alhora reelaborava una conferència de 1974. El professor Veny, que havia recollit materials a través de les enquestes de *l'Atles Lingüístic del Domini Català* i del *Léxico de los marineros peninsulares*, ha pogut aprofitar els materials de *l'Aportació al Diccionari català-valencià-balear* d'Enric Ribas Marí, entre molts d'altres aportacions.

Tot plegat ens permet una aproximació prou interessant a l'eivissenc, "un dels dialectes catalans més dignes d'atenció" segons Antoni Maria Alcover. El llibre té una part important dedicada a la situació del lèxic eivissenc dins el conjunt dels parlars catalans, les afinitats interbalears, els medievalismes, les diferències entre la llengua de Vila i la ruralia, les coincidències amb el valencià, el llenguatge infantil i dels mariners, i un apartat dedicat a la cultura popular. Una completa, i molt recomanable, introducció al català d'Eivissa.

El I Congrés de Llengua i Ensenyament de Mallorca fou un èxit de participació i de continguts.

Més de 300 persones varen assistir diàriament a aquest congrés convocat pel Moviment d'Escoles Mallorquines. Nanda Ramon, del Departament de Català de l'Institut Antoni Maura, va resaltar l'amplitud de la participació i el grau de coincidència en la detecció del procés accelerat de substitució de la llengua catalana.

L'ús del català a les escoles privades no acaba de posar-se al nivell previst en el Decret de mínims. Dels 48.029 alumnes de Mallorca que cursen els seus estudis en centres privats concertats, 12.708 reben els seus ensenyaments sols en castellà. Aquestes dades foren proporcionades en el I Congrés de Llengua i Ensenyament a Mallorca per Àngels Cardona i Paulí Aguiló membres de l'STEI.

En el conflicte del Kosovo no hi ha ni bons ni dolents, segons un destacat alt càrrec del Govern Balear el problema està en els nacionalismes desintegradors. Segons aquest senyor els serbis han estat els defensors de la cristiandat occidental front al perill otomà, ben igual que els espanyols defensaren Europa de la moreria. Els musulmans són "diferents" i "no són de fiar" va afegir el dirigent del PP balear.

La notícia és esperançadora: "les zones no turístiques de les Illes entraran en el mapa d'ajudes de l'Estat". Aquestes setmanes els anuncis que ens pinten un futur luminós ens omplen de goig. Seguim llegint que això seria possible entre els anys 2000 i 2006, que entre 1994 i 1999 no ha estat inclosa cap comarca de les Balears, que el Govern Balear ho està negociant a Madrid, que els tràmits depenen del Govern Central, que les altres comunitats posaran dificultats... Miram la data del diari: 6 de maig. Falta un mes per les eleccions. L'esperança es substituïda per la indignació de veure tractar l'opinió pública d'una manera tan provinciana.

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1
C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9
C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rullan Garcies, 5
C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A
C.P. 07013

SON FORTEZA

St. Isidre Llaurador, 25
C.P. 07005

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3
C.P. 07010

GÈNOVA

Barranco, 22
C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1
C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3
C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1
C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27
C.P. 07012

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n
C.P. 07011

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104
C.P. 07002

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4
C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31
C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3
C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2
C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11
C.P. 07006

Enhorabona, i endavant!

La cadena continua...!

25.000 persones a la manifestació per Mallorca i per la Llengua!

Entre tots hem aconseguit veure Palma estibada de gent, el darrer vuit de maig, per una Cadena Humana en defensa de la Llengua formada per un mínim de 25.000 manifestants! Abans, el Correllengua havia travessat tot Mallorca, cinquanta nuclis de població, amb 12.000 corredors que duïen la Flama de la Llengua i una quantitat incommptable de persones que havient sortit al carrer a veure-la passar. A la mateixa hora de la Cadena Humana, els amics de la Llengua

es trobaven massivament a Eivissa, en una Trobada d'Escoles, i a Formentera, en una concentració festiva.

Hem reclamat "uns governants que defensen la llengua" als ajuntaments, consells insulars, Parlament i, sobretot, al Govern balear: triau bé el 13 de juny! Ara i després, ens farem escoltar: hem de continuar fent pinya, tots junts. Participau en les noves iniciatives en defensa de la llengua i de Mallorca que l'OCB posarà en marxa des d'ara mateix.

La Diada als mitjans informatius

La Cadena Humana, notícia i fotografia de primera pàgina a Diari de Mallorca, El Día del Mundo, Ultima Hora, Diari de Balears, Majorca Daily Bulletin i avenc a primera pàgina a l'AVUI.

El ressò obtingut per la Diada, a la premsa escrita, va ser important i comparable al que va obtenir el Mosaic Humà de 1996, que va estibar la plaça Major.

Els cinc diaris mallorquins (incloent-hi el diari en anglès) duïen la notícia a portada, amb titulars destacats, acompanyats d'espectaculars fotografies a tot color (i mai millor dit, perquè la Cadena va ser una festa de reivindicació, d'emocions i de colors).

Al *Diari de Balears* era l'única foto de portada i el titular destacava que *prop de 20.000 persones feren cadena humana per la llengua*. Ja a l'interior, a part de l'editorial i altres seccions, hi destinava tres pàgines (de la 3 a la 6), il·lustrades amb diverses fotos. La pàgina tres duïa per títol *Prop de 20.000 persones llançaren un clam per la llengua davant el Consolat*, i a les següents reproduïa el manifest que va llegir, en nom de tots els manifestants,

el president del Foment de Turisme de Mallorca, Miquel Vicens. També dedicava una altra pàgina al I Congrés de Llengua i Ensenyament, convocat pel Moviment d'Escoles Mallorquines.

Diari de Mallorca n'informava a portada amb foto i titulava *Más de 15.000 personas se manifiestan festivamente por la lengua*, i destacava, a part del caire festiu de la diada, la massiva participació i la manca de representants del PP en la manifestació. En un requadrat destacava l'escassa presència de policies locals i la bona organització per part dels voluntaris de l'OCB i de la plataforma Joves de Mallorca per la Llengua.

De la seva banda, *Ultima Hora*, titulava a portada *Cerca de veinte mil personas en la Gran Cadena Humana* i també dedicava la foto principal a un passeig Sagrera estibat de gent. A l'interior, hi dedicava les dues primeres planes de la secció de local i si el

titular era eloqüent: *Mallorca defiende su lengua*, més ho era la foto que ocupava mitja pàgina i en la qual es podia veure un primer pla de la Flama de la Llengua i un horitzó fet de gent. Una pàgina sencera també reproduïa el text del Manifest. A la darrera pàgina del diari de l'endemà, Canamunt i Canavall, que havien contribuït a la convocatòria de la Diada amb una de les seves famoses tires còmiques, n'hi dedicaven una altra el dia després: "Oído, una de lengua!!" (dit per un Matas fent l'ofici de xef de cuina). L'única fotografia de la portada d'*El Mundo* era també per a la Diada i el titular deia *Palma se convierte en una cadena por la lengua*. En pàgines interiors titulava que *Miles de personas exigen al Gobierno que defienda el catalán* i destacava la invitació de Miquel Vicens i Antoni Mir als residents estrangers perquè s'integrin, així com el fet que uns 300 alemanys

s'havien sumat a la mobilització.

També el diari en llengua anglesa *Majorca Daily Bulletin* i el setmanari en llengua alemanya *Mallorca Magazin* se'n feren ressò, tant de la convocatòria prèvia i del Manifest d'adhesió de residents estrangers (signat per persones com Hans v. Rotenham, de Ciudadanos Europeos, Antoni Bonner o Tomas Graves) com de l'amplitud de la participació popular en favor de la llengua pròpia de Mallorca. La invitació feta als castellano-parlants i estrangers que viuen a l'illa a respectar, conèixer, estimar i compartir com a patrimoni comú la llengua i la cultura pròpies de Mallorca va tenir una acollida molt bona i es va notar en la participació, per primer cop, d'un col·lectiu molt important de persones d'un i altre sector.

També *Avui* i *El Temps* hi destinaren amplis espais. El diari *Avui* cridava a portada dient *Vint-i-cinc mil mallorquins al carrer en defensa del català* i en una extensa informació explicava que *Uns 25.000 mallorquins es manifesten a favor del català* i remarcava que *tots els candidats a l'alcaldia de Palma participen en la diada, excepte el del PP*. El setmanari *El Temps* obria la seva secció de país amb un reportatge titulat *Tothom per la llengua, tret del PP*, on al llarg de tres pàgines il·lustrades amb deu fotografies, narrava el sentit de la mobilització d'enguany, així com el seu desenvolupament: *Amb la Cadena Humana per la llengua, uns vint mil mallorquins van demanar al govern balear que s'impliqui a fons en la normalització lingüística. Tota l'oposició va fer costat a la Diada. El PP no hi era i el govern no va voler rebre el manifest dels organitzadors.*

La majoria de rotatius d'àmbit estatal se'n feren ressò, encara que poc en relació a l'amplitud de la convocatòria: el poble de les Balears interessa molt menys que la *beautiful people*. *El País* titulava una de les notícies del diumenge dia 9 amb *Miles de personas se manifiestan en Palma en defensa del catalán* i altres diaris com *La Vanguardia* o *El Periódico* treien informacions breus en el mateix sentit.

EDITORIALS

GERMINA UN NOU TEMPS: "...El manifest que es llegí ahir davant el Consolat de Mar va ser el clam d'un poble cansat i fart de consentir, disposat a implicar-se i decidit a exigir a les institucions públiques un canvi. La política lingüística, tan menyspreada els darrers temps des del Govern balear, és l'element de cohesió perquè la llengua és el patrimoni comú. Tot allò que es deixa de fer en defensa de la llengua, la cultura i la identitat de Mallorca és un menyspreu als mallorquins i a tots aquells que se senten mallorquins. La dimensió de la cadena humana d'ahir, més enllà de la participació de gairebé tots els líders de l'oposició i de la lectura electoralista, és un signe i una premonició d'un nou temps que germina" (*Diari de Balears*, diumenge 9 de maig de 1999)

LA NECESSÀRIA DEFENSA D'UNA LLENGUA: "...els carrers s'ompliren ahir de persones de totes les edats i condicions amb un objectiu comú: conscienciar els ciutadans i, sobretot, els polítics —que són al capdavant els qui tenen la pella pel mànec— de la necessitat imperiosa de protegir el català mitjançant el seu ús en tots els camps de la vida pública. Així ho expressaren els organitzadors de la "diada" al comunicat final que llegiren davant el Consolat de Mar (...). Cal un esforç comú, mà amb mà, de les autoritats i la societat, per promoure l'ús del català en totes les esferes de la vida" (*Ultima Hora*, diumenge 9 de maig de 1999)

Les publicacions de la Premsa Forana de Mallorca han recollit extensament la participació del seu poble en aquests actes.

S'han d'esmentar els complets articles dedicats a la Diada i a l'estat de la llengua signats per personalitats com Pere Bonnín, Jordi Caldentei, Miquel Ferrà, Pere Fullana, Joan Guasp, Gabriel Janer Manila, Miquel Julià, Joan Francesc López Casasnovas, Miquel López Crespí, Lluís Maicas, Joan Melià, Josep Melià Ques, Biel Mesquida, Miquel Payeres, Antoni Quintana, Joan Riera, Cristina Ros, Mercè Truyols, Sebastià Verd... L'impacte social fou tan fort, que la Diada recollí opinions crítiques, a posteriori, de persones tan disperses com Jaume Corbera, Antonio Alemany, amb una extensa campanya en contra a *Illespress*, o Jaume Font. Sorprenentment, l'informatiu de Canal 4 s'hi referí a l'entradeta com a "...vertadera festa des catalanisme donat que varen esser moltes ses banderes independentistes catalanes, inclosos qualque ikurrinya basca, que es varen veure en absència de les de la nostra comunitat...". Més tendències,

impossible: la pancarta "Per Mallorca" surt al capdavant de la manifestació al passeig Sagrera a diversos mitjans i a tots s'hi veuen banderes mallorquines una de les quals, a més, estava a l'escenari. I la senyera, per cert, també és mallorquina a més de representar avui, sobretot, la llengua i la cultura. L'OCB hi ha fet arribar la seva protesta.

El cas de TVE-Balears va ser escandalós: informà per tres vegades tres al mateix Informatiu de dia 8 que "centenars de persones" havien participat a la Cadena Humana, ni va dir res de les reclamacions de la Diada. Ni una sola imatge de la gran concentració davant el Consolat de Mar. L'OCB en demanà una rectificació que encara no s'ha produït.

La informació de TeleNova i Antena 3 (desconnexió per a Balears) fou molt àmplia i professional, i va cobrir tot el ventall d'actes, recollint els seus punts més importants: una participació entusiasta i massiva, i la justa reclamació d'una política lingüística fins ara inexistent i que la llengua pròpia necessita. Tot i amb això, fins ara, el Govern balear ha quedat mut.

Cadena d'anècdotes

La via notarial

El president Matas no considerà oportú rebre personalment el Manifest de la multitudinària Cadena Humana, ni ho delegà a cap dels membres corresponsables del seu Govern. Jaume Gil, un director general amb funcions teòricament tècniques, fou rebutjat pels convocants com a interlocutor. Matas no arribava, així, ni a l'altura de Gabriel Cañellas, que el 1995 encomanà a Bartomeu Rotger, aleshores conseller d'Educació i Cultura, de rebre el Manifest. Per això, Antoni Mir, davant l'ostentós menyspreu presidencial als manifestants, anuncià que se li faria arribar per via notarial.

La pancarta

Primer l'encapçalaren representants de les entitats cíviques convocants. Després, anaren fent torns escriptors, dirigents socials, personalitats... Al llarg de la Cadena Humana, però, dotzenes de persones del carrer també assumiren la responsabilitat de dur-la. La democratització va ser total, la pancarta era de tots. I bé que l'aplaudiren quan davant cada institució es demanaven "uns governants que defensin la llengua!"

Els partits polítics

La implicació de tots els partits, amb l'excepció del PP, en la Cadena Humana per la Llengua ha estat molt important i podria significar un canvi ben positiu per a la defensa de l'idioma propi a les Balears. I, en qualsevol cas, tots els partits polítics, inclòs el PP, haurien de posar-se d'acord per aplicar la Llei de normalització lingüística amb mesures creïbles, eficaces, conegudes per la població i amb el seu exemple al capdavant. Junts, ho aconseguirem.

Nins i grans, homes, i dones, famílies, gent de Palma, gent dels pobles, mallorquins de naixença, immigrants, estrangers, alumnes, ensenyants... La parella es dona la mà. Tothom és conscient que allò veritablement important són les persones.

Encarna Vinyes, vídua de Josep M. Llopart, amb la torxa. Va fer tot el recorregut de la Cadena Humana fins al Consolat de Mar (més d'una vegada, veient tanta gent, digué: "si en Pep ho pogués veure!").

matges

Davant el Consolat de Mar, al passeig Sagrera, ple fins a l'estàtua de Ramon Llull. A davant, quatre candidats a la presidència de Balears: Maria A. Munar (Unió Mallorquina), Eberhard Groske (Esquerra Unida), Pere Sampol (PSM) i Francesc Antich (PSOE).

Miquel Vicenç, president del Foment de Turisme de Mallorca, llegeix el Manifest unitari que demana el compliment decidit i exemplar de la Llei de la Llengua de 1986. A la seva dreta, Antoni Mir, president de l'OCB, que també s'adreça als manifestants. S'havia convidat expressament els castellanoparlants i els estrangers residents a participar-hi: tothom pot contribuir a defensar la llengua i la cultura com a patrimoni de tots.

Joves (a la imatge, escoltes) de tot Mallorca hi participaren amb entusiasme. Davant l'olivera mil·lenària de Cort, esperen l'arribada de la Flama i dels milers de manifestants de tota edat i condició que ompliren els carrers de Palma un 8 de maig de 1999.

Correllengua 99

Els passats dies 2, 6, 7 i 8 de maig es va celebrar a Mallorca la tercera edició del Correllengua. Aquesta vegada, les torxes amb la Flama de la Llengua, enceses ja de forma simbòlica el 21 de març a Lluc, a la Trobada de l'OCB, partien des de diversos punts de l'illa per passar per un total de 45 poblacions. D'aquesta manera, el Correllengua 99 es convertia en el més llarg de la història, que s'havien de recórrer devers 300 quilòmetres abans d'arribar el dissabte dia 8 de maig a Palma. Enguany, un recorregut de la torxa partí de Cala Rajada i passà per Capdepera, Artà, Son Servera, Sant Llorenç, Manacor, Petra, Vilafranca, Felanitx, Campos, Porreres, Montuïri, Algaida, Santa Eugènia i Santa Maria. Era la columna anomenada Guillem d'Efak.

Un altre itinerari, anomenat Josep Maria Llompart, va començar a Pollença per visitar posteriorment el Port de Pollença, Alcúdia, Campanet, Búger, sa Pobla, Muro, Llubí, Maria de la Salut, Ariany, Santa Margalida, Selva, Inca, Sineu, Lloret, Ruberts, Sencelles, Binissalem, Consell, Alaró, Santa Maria, Pòrtol, sa Cabaneta i el Pont d'Inca.

Encara un tercer recorregut, amb el nom d'Arxiduc, va dur la Flama de la Llengua per Banyalbufar, Valldemossa, Sóller, Orient, Bunyola, Palma-nyola i Son Sardina per acabar, finalment, a Palma.

El Correllengua 99 va tornar a representar tot un èxit de mobilització ciutadana, ja que, als més de 12.000 portadors de la Torxa, s'hi han d'afegir els milers de persones que foren testimonis del seu pas per la seva localitat. A més, cal tenir en compte els centenars d'adhesions que, des d'arreu del món, rebé la iniciativa a través de la seva quarta columna, la columna Internet, la qual constituïa la novetat més destacada dels Joves de Mallorca per la Llengua, organitzadors de l'acte.

Les Escoles Mallorquines celebren **15 anys de bon camí**

Demanen "implicació i fermesa" a les persones i a les institucions

Més de 300 congressistes assistiren al I Congrés de Llengua i Ensenyament a Mallorca convocat pel Moviment d'Escoles Mallorquines (Auditori, Palma, dia 6, 7 i 8 de maig). "Implicació i fermesa" són els dos principis que encapçalen les conclusions.

Prop de 100 centres escolars elaboraren una immensa "catifa reivindicativa" per rebre la Cadena Humana/Correllengua 1999 al passeig Sagrera. Es veu la silueta dels gegants xeremiers, que ballaren tota l'estona. Al fons, actuava Cucorba.

Cada peça de la catifa de les escoles era una petita obra d'art feta pels alumnes. Una creativa i entusiasta contribució que mereix el reconeixement de tots. Les Escoles Mallorquines van per bon camí.

PER MALLORCA! PER LA LLENGUA!

DEMANAM que tots els poders públics de les Balears adoptin les mesures pertinents i proporcionin els mitjans necessaris per al coneixement i l'ús de la llengua pròpia a tots els àmbits i activitats de la vida social.

DEMANAM que es creï, per part dels qui tenen els mitjans públics i l'obligació legal, la necessària consciència social sobre la importància del coneixement i l'ús del català balear per a tots els ciutadans.

DEMANAM que el Govern estableixi els mitjans necessaris per fer realitat l'ús normal de la llengua pròpia com a vehicle usual de tots els centres docents.

DEMANAM que les institucions garanteixin de bon de veres l'ensenyament de la llengua a tots els seus empleats públics i que es propiciï amb força la mateixa mesura per als funcionaris de l'Estat.

DEMANAM que es fomenti l'ús del català a la publicitat no institucional i el seu ús ambiental en tot tipus d'entitats, així com l'accés fàcil i generalitzat a pel·lícules i vídeos en català.

DEMANAM que es promoguin polítiques profundes de col·laboració cultural amb els altres territoris amb els quals compartim l'idioma.

DEMANAM que el Govern assumeixi, plenament i amb convicció, la planificació, organització, coordinació i supervisió del procés de coneixement i ús general de la llengua i que hi hagi cada any un gran debat al Parlament i a la societat sobre la seva evolució.

DEMANAM que el Govern estableixi, assessorat per la Universitat, un Pla perquè la població prengui consciència de la importància i la utilitat de la llengua, i de la conservació, foment i transmissió de la cultura pròpia de les Illes Balears.

DEMANAM que es realitzi una enquesta sobre la situació del català a la nostra Comunitat i que s'elabori un mapa sociolingüístic, els quals, revisats periòdicament, serveixin de guia d'una política lingüística adient.

Com pot ser que, 13 anys després de la promulgació de la Llei 3/1986, la Llei de la llengua aprovada per unanimitat al Parlament balear, encara ens hàgim de demanar per la greu anormalitat i el grandany a la nostra llengua que suposa el seu flagrant incompliment?

DEMANAM que tothom vegi en la defensa de la llengua, la cultura i la identitat de Mallorca que estan en perill uns valors que dignifiquen la persona humana i que són patrimoni de tots els mallorquins de naixement o d'adopció.

Hem vengut a dir prou! EXIGIM a tots els càrrecs electes dia 13 de juny i a les institucions que es constitueixin després una actitud més militant i activa en defensa de la llengua, principal senya d'identitat del nostre poble i patrimoni preuat de tantes i tantes generacions que ens han precedit.

**VISCA LA LLENGUA,
I VISCA MALLORCA!**

SOCIETAT

Des d'ara, en un sol telèfon hi trobaràs la resposta a infinitat de qüestions d'arreu de Catalunya.

012

La resposta

Un nou servei. Un nou telèfon* que pot resoldre alguns tràmits sense haver-se de desplaçar, que dóna resposta i orientació, principalment, sobre temes relacionats amb l'Administració de la Generalitat i també sobre d'altres serveis.

El 012 posa, a l'abast de tothom, infinitat de dades d'interès.

Només cal telefonar.

**012 ** **atenció
ciutadana**

 InfoCat

 **Generalitat
de Catalunya**

*91,2 ptes. els 3 minuts o fracció. °

L'escoltisme a Mallorca

Contra una història, o dit més encertadament, complementàriament a la història de les institucions públiques, de les accions de govern i de la política oficial, és necessari desenvolupar una història dels moviments cívics, de les iniciatives de la societat civil, dels moviments polítics alternatius. És aquesta una orientació historiogràfica que, aprofitant algunes de les aportacions de la història social, pot ajudar a revitalitzar una història política que recupera cada vegada més el seu protagonisme —una mica enrere— dins el panorama de la història general.

Algunes de les coordenades sociopolítiques que vivim, a les portes de l'any 2000, atreuen el nostre interès per aquells esdeveniments i forces històriques que, sorgides de la iniciativa social o de la dinàmica associativa dels ciutadans, han condicionat i marcat, amb més o menys força, el decurs de la història. La convicció, ja generalment acceptada, que la història la fan tots els homes i les dones, que les idees no són patrimoni de les minories i que la política no és tan sols una

estructura institucional o una activitat de grups específics, sinó també el conjunt de fenòmens que demostren les voluntats i els interessos de tots els que volen intervenir en el seu futur, ha de condicionar els actuals enfocaments historiogràfics.

La història dels fenòmens educatius pot ser un camp especialment privilegiat per conèixer i comprendre les distintes actuacions que mostren capacitat dels grups humans per cohesionar-se, compartir objectius i interessos comuns i fer sentir la seva veu. Des de la Grècia clàssica, moltes propostes educatives són l'alternativa a una incapacitat de transformar ràpidament les circumstàncies socials, econòmiques, culturals o espirituals en què es viu.

La convicció que una determinada educació és l'instrument més eficaç a llarg termini per preparar el futur que hom desitja ha estat una de les creences més àmpliament acceptades al llarg de tota la història. La dificultat dels grups minoritaris per influir en sistemes tan formalitzats i tan controlats com els escolars ha provocat l'aparició de nombroses expe-

riències d'educació fora de l'escola, més nombroses i variades com més ampli és el dinamisme d'una societat. Aquests fenòmens educatius i formatius, que no sempre tenen un caràcter autònom sinó que en molts de casos són instruments al servei d'interessos de col·lectius diversos, poden arribar a tenir també la seva pròpia dinàmica diferenciada.

Aquestes són algunes de les reflexions que es poden fer de la lectura del llibre publicat, fa poc, per Mateu Cerdà: *L'escoltisme a Mallorca (1907-1995)*, editat per l'Abadia de Montserrat. Recollint la recerca realitzada per la seva tesi doctoral, el llibre de Mateu Cerdà estudia l'aplicació del mètode escolta a Mallorca des de la seva introducció per iniciativa del bisbe Campins, el 1913, fins a l'actualitat. Un procés que manté una evident continuïtat malgrat els diversos períodes històrics i les distintes orientacions que ha tengut l'aplicació del mètode. Una pervivència tan sols interrompuda des de l'inici de la dictadura franquista i fins al 1956.

A partir de documentació de difícil localització i de testimonis personals, M. Cerdà esta-

Si estimes Mallorca,

Sembrar la terra de vida

És estimar de bon de veres Mallorca, perquè és protegir-la de la massiva construcció que pateix la nostra terra.

Tenim el seu futur a les mans de tots els que vivim a la nostra illa.

Aturem la destrucció del nostre patrimoni.

Mallorca no te preu...

SOCIETAT

bleix l'itinerari dels mètodes escolta a casa nostra. Un recorregut que mostra com un mateix mètode educatiu pot ser aplicat amb orientacions ideològiques i interpretacions molt diverses. Així ens trobam amb els primers Exploradores Mallorquines creats pel bisbe Campins com un instrument per actuar amb els joves en el marc del seu programa de mobilització dels laics catòlics. Podem parlar també dels Trecadors del Patronat Obrer, creats el 1915, que suavitzaren els aspectes més militaristes del mètode original i que, inspirats en principis del catolicisme social, s'orienten cap als sectors més populars. No ha mancat tampoc, en el temps de la Segona República, un escoltisme amb compromís cívic i cultural catalanista representat pels Al·lots de Muntanya lligats a l'Associació per la Cultura de Mallorca.

El desenvolupament de l'escoltisme durant la dictadura franquista, a partir de la seva recuperació el 1956 i després de la seva desaparició amb l'inici de la Guerra Civil, representarà un dels fenòmens socioeducatius de més transcendència a la Mallorca dels anys seixanta i setanta. En aquells anys, un escoltisme originàriament creat dins d'Acció

Catòlica va anar adquirint autonomia pròpia i es convertí en una organització de joves, alternativa a les oficials del règim franquista, de gran abast. El seu caràcter d'associació confessional va fer possible que l'escoltisme es desenvolupàs amb independència de les directrius de la política juvenil oficial del règim franquista. En aquest marc de llibertat, el Moviment Escolta, no sense tensions internes, i de forma similar al que passava a altres indrets dels Països Catalans i d'Europa, guanyà progressivament en capacitat d'autogestió, eliminà elements propis de la tradició militarista que caracteritzà originalment el mètode, intensificà els seu compromís cívic, cultural i polític i amplia l'abast social de les seves actuacions.

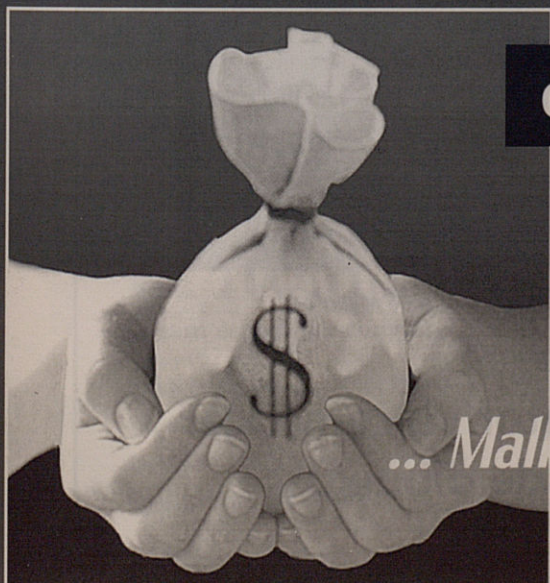
El mateix dinamisme del moviment escolta i el seu progressiu compromís amb la realitat cultural, social i política el feren especialment sensible a les tensions i canvis que visqué la nostra societat a les etapes finals del franquisme. A final dels anys seixanta i principi del setanta, els caus i locals dels escoltes de Mallorca foren espais de debat religiós, polític i cultural en una societat en la qual encara era ben evident el pes de la

dictadura franquista. Alhora, els grups escoltes oferien en aquells anys l'exemple més ric que existia d'un model educatiu inspirat en els principis de respecte per la activitat dels nins joves, de socialització basada en la solidaritat i respecte als altres, de compromís amb la pròpia realitat i de llibertat, valors, en aquells moments, encara ben estranys a les nostres escoles. La mateixa positiva implicació del Moviment Escolta en la seva realitat social i la diversitat d'opcions ideològiques, polítiques, religioses i educatives que coexistien en el seu si, fou la causa que, a final del període franquista, es produís una escissió que donà lloc a l'aparició dels Escoltes de Mallorca de caire aconfessional.

El llibre de Mateu Cerdà sobre l'escoltisme mallorquí, que se suma a altres treballs que estudien l'evolució de l'escoltisme en indrets dels Països Catalans, serà una ajuda imprescindible, i hauria de ser un estímul per aprofundir en el paper dels moviments socials i cívics i la seva importància en la recuperació de les llibertats, la democràcia i la consciència de la pròpia identitat al nostre país.

Bernat Sureda

què t'estimes més?

o construir encara més?

És especular en la nostra terra, amb ca teva, és afavorir alguns que només pensen amb els doblers, i no amb el creixement insostenible de la població i els escasos recursos naturals de la nostra illa.

I ara tu, que t'estimes més, defensar el teu territori o que hi guanyin ells la bossa dels doblers.

... Mallorca és de tots.

Consell de Mallorca

Miquel Barceló és tractat a *Art i Conjuntura. La Jove Plàstica a Mallorca 1970-1978*, llibre del qual és autor Jaume Reus Morro, com un més, com el que era en aquells moments, com el més novell artista de la Jove

Plàstica. Però també apunta l'autor que fou, potser, el cas més vertiginós i extrem en l'assimilació de nous llenguatges o corrents internacionals i en el fet d'incorporar-los a les seves experiències plàstiques.

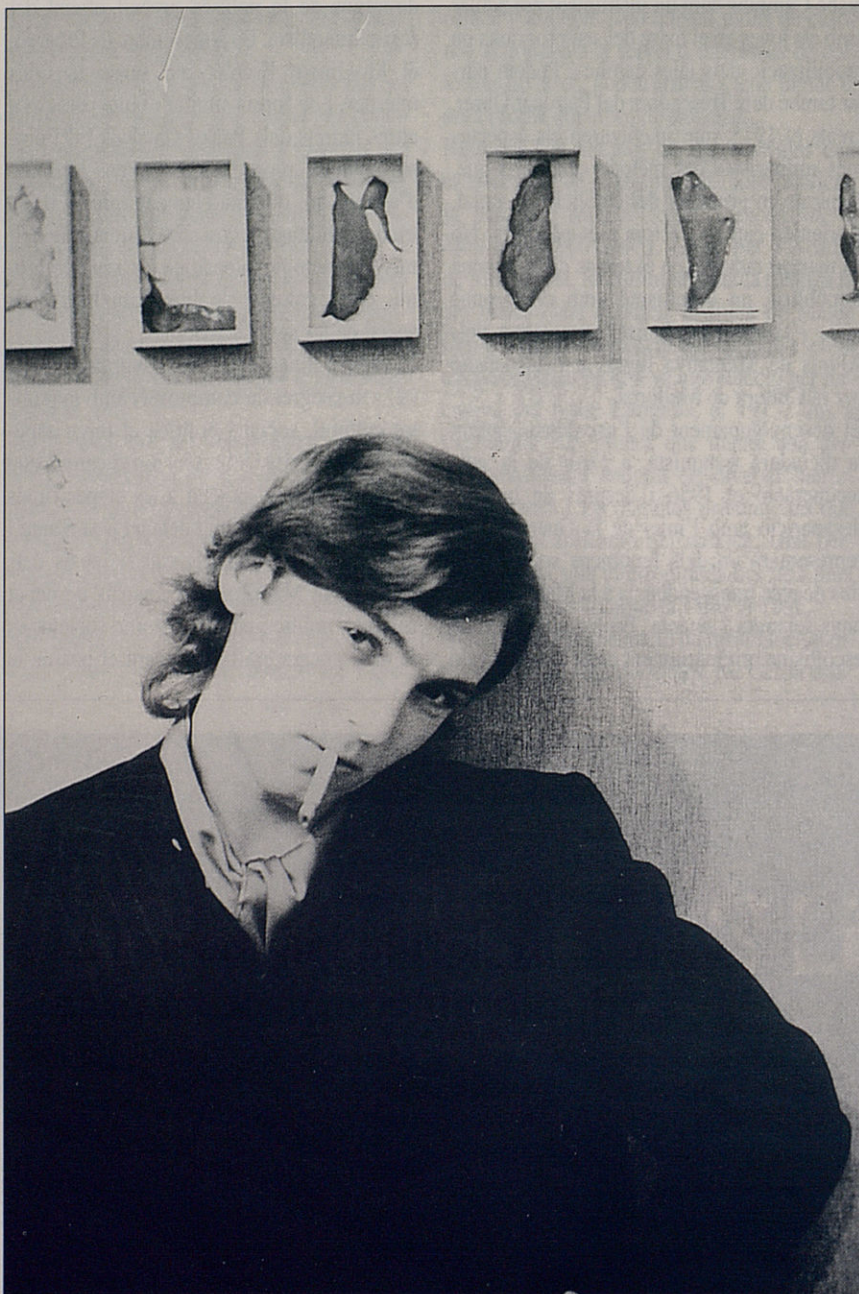
El Miquel **Barceló** dels anys 70

L'obra inicial de Barceló en el transcurs dels anys 70 començà amb exposicions individuals de dibuixos (Galeria Picarol, de Cala d'Or), però ben aviat s'endinsà en els camps de la poesia visual, l'art pobre, el processual o el *land-art*. Des de l'inici, s'interessà per les qüestions espacials i informals i tenia com a referents més immediats Lucio Fontana i l'art brut de Dubuffet, referents que, a més, estarien presents en la producció pictòrica posterior.

Els processos informalistes del tractament de la matèria constituïrien la memòria de la seva producció més recent. Es pot dir que la problemàtica sobre el procés de transformació de la matèria (Dubuffet) i de l'espai (Fontana) foren dos trets fonamentals amb què Barceló encararia la seva creació artística, herència a la qual podríem afegir les lectures de Freud, de Kafka, de Racionero, d'Edgar A. Poe, de Borges i de Borroughs.

Tornant al moment que ens interessa, una de les experiències que, segons l'autor, esdevé de les més significatives dins la vessant objectual d'experimentació amb l'espai fou la mostra *Cadaverina 15*, duta a terme al Museu de Mallorca durant el novembre de 1976, però que venia d'una idea concebuda abans a la galeria de Ferran Cano, 4 Gats.

Barceló féu l'exposició juntament amb Josep Albertí, poeta, i fou concebuda com una instal·lació que se situà en una de les sales desocupades del Museu. La noció per afrontar-la va ser precisament la qüestió sobre la transformació de la matèria, la putrefacció dels elements, la metamorfosi, i, per això, Barceló col·locà la famosa sèrie de caps de fusta –a manera de *ready-made*– que contenien elements orgànics, com ous fregits, plàtans, pasta, fetges, carn, peixos..., i materials inorgànics, com joguines, cotó...

Miquel Barceló. Galeria 4 Gats (1977). Arxiu *Diario de Mallorca*.

La carrera del pintor va començar amb exposicions de dibuixos

Miquel Barceló i Josep Albertí: *Cadaverina 15* (1976).

Als anys setanta, Barceló féu una incursió en la poesia visual participant en la publicació *Neon de Suro*

Tancades amb un vidre i prèviament envernissades, les capsas havien d'anar acompanyades dels poemes que Albertí escriuria sota la influència de diferents drogues que li subministraria Barceló.

A l'entrevista que recull J. Reus, el pintor explica també com s'havia de

fer tot jugant amb el número 15: cada dia anava a comprar al mercat de l'Olivar els 15 elements que llavors col·locava en 15 capsas que es podrien durar 15 dies... Diu l'artista que era collonut veure-hi néixer els fongs fosforescents. Era una meravella.

Finalment, segons Barceló, Albertí

s'acolloní amb els psicotròpics, no volgué sotmetre's a l'experiment i els poemes foren retirats.

Cadaverina, 15 sortí posteriorment en un programa de televisió: *Tot Art*, amb Biel Mesquida com a presentador.

Una altra de les incursions que féu Barceló en les encletxes de l'art durant aquests anys fou en la poesia visual, mitjançant la participació en la publicació *Neon de Suro*. El número 6 fou realitzat per ell amb el títol de *Jeroglífics muts*, en què, fent ús de l'abecedari, els números i altres icones, amb particulars relacions sintagmàtiques, els codis resultants prenen un significat diferent al convencional. L'esmentat fulletó divulgatiu és considerat juntament amb *El correu de son Coc* i *Blanc d'Ou* una de les més interessants aportacions artístiques del moment, perquè s'oposaven radicalment a la pintura i a les actituds més tradicionalistes dins el món de l'art. El primer número, que sortí al carrer l'octubre de 1975, havia estat projectat per Steva Terrades i el seguirien artistes com Andreu Terrades, Sara Gibert, Bartomeu Cabot o Javier Mariscal. Fou durant el desembre del 77 quan Mariscal féu el seu *Neon*, moment en què s'establí un estret contacte entre ell i Barceló, contacte que impulsà aquest darrer cap a l'àmbit català.

Barceló col·laborà entre el novembre i el desembre del 76 en la primera mostra i venda dels originals que servien d'icones a *Neon de Suro*, tot per sufragar les despeses de l'exposició; ho va fer presentant-hi la fotografia d'un

Roldan

Cream espais per conivire

Eusebi Estada, 66 - 68 · 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orell i Caimari - Tel. 971 290 922

Miquel Barceló: *Capsa amb peu de gallina*. Galeria 4 Gats (1977). Estat actual. Fons documental M. Barceló, Artà.

autoretrat travessat per un bocí de cinta adhesiva sobre la cara. A l'exposició, hi aportà també capsas amb aliments podrits, supositoris i algunes dentadures postisses.

S'ha de parlar també de la inclusió de Barceló en l'anomenat Taller Llunà-

tic (1976), que amb les seves accions i *happenings* es constituí en un declarat grup contracultural que, tot adoptant actituds marginals, preconitzava una ferotge crítica als muntatges comercials, denunciava les circumstàncies en què es trobava la plàstica ma-

llorquina i es col·locava radicalment enfront dels aspectes sociopolítics imperants.

Posteriorment, a partir de l'any 78 (sa Pleta Freda), Barceló abandonaria els processos més orgànics i transitaria cap a experiències amb les substàncies pictòriques. A final dels 70, Barceló ja es vinculà més amb Barcelona i es decantà cap a la pintura seduït pel grup barceloní Pintura-Pintura, en consonància també amb l'onada internacional que portaria els artistes cap a posicions més individualistes i prospeccions més interioritzades a través de l'especulació pictòrica.

Barceló, com els altres components de la Jove Plàstica, tot i la diferència d'edat, participà activament en les manifestacions de caràcter reivindicatiu i en accions ecològiques com l'ocupació de sa Dragonera durant el juliol de 1977, però en un breu espai de temps se'n desvinculà per prendre un altre camí que el portaria allà on és.

Paula Guasp

**Llibreria
Quart
Creixent**

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

⌘

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

⌘

LLIBRES DE TEXT

⌘

DISCOS I CASSETTES

⌘

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCHE • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ÒRGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Productes d'estalvi de "la Caixa"

Dipòsits a termini

Assegurances d'estalvi

Fons d'inversió

Plans de pensions

Mirem per les seves inversions

Posi els seus estalvis en mans d'especialistes: a "la Caixa" mirem pels seus diners i li proporcionem solucions a mida. Perquè sabem que, a l'hora d'invertir, cada persona té necessitats diferents. Per

"la Caixa"

això, li oferim el nostre assessorament personal. Perquè vostè pugui invertir amb tranquil·litat i obtenir la màxima rendibilitat. **Vingui a "la Caixa".** Mirem per les seves inversions. Mirem per vostè.

www.lacaixa.es

Actualment, la bibliografia sobre la història econòmica de Mallorca és abundant. El Grup d'Estudis d'Història Econòmica, creat l'any 1987, ha esperonat i vertebrat el gruix d'aquestes aportacions. Tot plegat, més de 200 publicacions, entre llibres i articles, a banda de les nombroses aportacions en congressos i cursos, ofereixen una visió ben acurada del procés econòmic illenc, de manera que el fenomen

econòmic i social ha esdevingut un fet ineludible per a qualsevol científic social seriós. Per a una consulta exhaustiva de totes aquestes obres que tracten la història econòmica de Mallorca i que engloben tots els sectors de l'economia, podeu consultar el llibre editat per Joana Maria Escartín Bisbal, *X Anys d'Història econòmica a les Illes Balears* (Grup d'Estudis d'Història Econòmica, 1998).

La qüestió del 1898

Una visió crítica des de la història econòmica

Des de la perspectiva econòmica, i dins el marc de les efemèrides de 1898, han aparegut un seguit de publicacions referents a les Illes Balears amb resultats desiguals, però amb un nexe comú: no acaben d'arrodonir la problemàtica de la pèrdua de les colònies i no encerten a explicar els mecanismes de la recuperació de l'economia mallorquina a partir de 1900. Cal esmentar entre aquestes aportacions el monogràfic de la revista *Estudis Balearics*, "Les Balears i Amèrica: la crisi de 1898 i l'emigració" (núm. 60-61, 1998). Aquest volum, coordinat per Antoni Marimon Riutort, aglutina un conjunt d'articles de joves llicenciats. Dels que analitzen els aspectes econòmics s'ha de dir que l'escassa informació sobre història econòmica —sorprenent, atenent els copiosos materials ja existents— fa que els resultats obtinguts per alguns dels treballs siguin imprecisos i, en alguns casos, intolerables. Aquesta mateixa desconexió es manifesta de forma alarmant en l'article de Damià Ramis Bestard, "Nota sobre l'evolució del comerç de Mallorca amb el continent americà entre 1900 i 1920". Això provoca que l'autor realitzi afirmacions atrevides i que caigui de bell nou en els vells tòpics sense tenir per res en compte les darreres recerques sobre l'economia mallorquina del segle XIX i primer terç del segle XX. L'absència de notes a peu de pàgina en moltes de les dades i afirmacions que realitza són, d'entrada, una mostra de la poca rigorositat del treball. Per exemple, s'afirma que després de les guerres colo-

nials els productes industrials mallorquins tenien dificultats per competir a causa del seu retard tecnològic i, per tant, eren poc competitius (pàg. 127). Damià Ramis hauria de demostrar això i justificar-ho. Per altra banda, afirma, sense cap referència justificativa, que els sectors de la sabata i del

el calçat, descansa en una organització del treball difosa i essencialment manual. I això és la clau del seu èxit i resistència. S'ha de dir que en el moment de redactar aquestes línies, l'autora està a punt de dipositar la seva tesi doctoral, que tracta, precisament, sobre el desenvolupament del

“ Les publicacions no acaben d'arrodonir el problema de la pèrdua de les colònies ”

tèxtil presentaren una sèrie de deficiències estructurals evidents: elevats costos d'importació de matèries primeres, escassa mecanització, progressiu increment del preu de les subsistències, i consegüentment, de la mà d'obra (pàg. 127). En primer lloc, l'escassa mecanització és evident en molts dels sectors de la indústria mallorquina, però això no pot ser qualificat mecànicament de deficiència estructural. Per exemple, el sector industrial més important de Mallorca,

sector del calçat entre 1840 i 1940. En aquesta investigació es demostra que el taller i el treball domiciliari són la base de la sabateria mallorquina. Per altra banda, el tèxtil, l'altre sector que marca la pauta de la industrialització illenca, ratifica un grau de mecanització elevat, a partir de la segona meitat del segle XIX, en els seus principals centres productors, Palma, Esporles i Sóller, com s'ha demostrat en les investigacions de Carles Manera, Aina R. Serrano i Joana Maria Escartín. En

“ La manca de mecanització mai no fa pujar els salaris, tot al contrari ”

HISTÒRIA VIVA

tercer terme, mai no es pot afirmar que l'increment de les subsistències és una deficiència estructural de la indústria, quan n'és un problema totalment aliè. L'augment dels preus dels productes bàsics de consum en les primeres dècades del segle XX és un fenomen que es detecta a totes les províncies del territori espanyol. A

balladors, des de la premsa obrera, reclamen reiteradament *aumentar el precio de la mano de obra* (*El Obrero Balear*, núm. 52, 30 de novembre de 1901, pàg. 1). I els inspectors de treball, en la memòria general de la inspecció del treball de l'any 1908, per exemple, afirmen que els baixos salaris *son circunstancia propicia al desa-*

comparar amb els altres dos anys sencers que maneja en el seu article i a partir dels quals extreu la brillant conclusió que durant el segle XIX l'economia balear té un fort component de continuïtat i que experimenta *escasas transformacions*. Les conseqüències, segons l'autor, es noten a principi del segle XX. I sense cap criteri afirma que *l'exemple més clarificador és el del calçat* (pàg. 139). Justament, l'única branca industrial que actualment té projecció internacional i manté ocupada una porció important de mà d'obra de la comarca del Raiguer. És a dir, el sector resistent de la indústria mallorquina, que ha contemplat com la resta d'activitats secundàries, per exemple, el mecanitzat tèxtil, varen declinar amb la irrupció del boom turístic.

Com a conclusió, el treball de Damià Ramis, tot i que pugui està fet amb molt bona voluntat, no és útil per a l'historiador econòmic i per a l'historiador en general. Conté excessives afirmacions subjectives i agosarades, pateix d'una manca de rigorositat científica que no es pot tolerar i, en definitiva, la seva lectura proporciona pistes falses sobre la situació econòmica de les Illes Balears durant les primeres dècades del segle XX. Indubtablement, una lectura acurada dels materials bibliogràfics existents, recolzada en una més àmplia recerca documental, li hauria proporcionat punts de partida molt més adequats per afinar millor la qüestió.

Joana Maria Escartín

“ Dins el marc de les efemèrides de 1898 han aparegut publicacions sobre Balears amb resultats desiguals ”

Catalunya, principal exponent de la industrialització de l'Estat, es constata aquest problema. I com a corol·lari, l'autor afirma que tot això plegat provoca la pujada dels salaris. Això és una afirmació mecànica i que no s'ajusta a la realitat. La manca de mecanització mai no fa pujar els salaris, tot al contrari, perquè això vol dir que hi ha mà d'obra en abundància. A més, les fonts parlen abrumadorament del baix cost salarial mallorquí, si més no fins al 1919. El testimoni ofert per les parts implicades en el procés econòmic industrial són coincidents. Els patrons, segons explica l'empresari sabater José Rubert, no mecanitzen gràcies a la *baratura de la mano de obra* (*Mercurio. Revista Comercial Ibero-Americana*, núm. 137, 16 de novembre de 1911, pàg. 497). Els tre-

rollo industrial (pàg.302).

Per últim, les fonts no es poden ajustar a les preferències i desitjos de cadascun. L'autor esmentat maneja les xifres comercials de l'any 1899, però li falten les dades de tres mesos, és a dir, un 25% de l'any. Per això mateix decideix utilitzar un exercici de piro-tècnia estadística i opta per *multiplicar totes les quantitats per 1,5, per poder augmentar-les en un 25%* (nota 38, pàg. 137). Els resultats poden resultar descabdellats i peril·losos. Per exemple, a partir de les dades que apareixen a les estadístiques de la cambra de comerç, aquest mateix any, al mes de setembre, s'expedeixen directament a l'estranger 29.698 quilograms de sabates. Al mes d'octubre, 25 quilograms. Però Damià Ramis necessitava un any sencer per poder

Viajes
MARTEL S.A.

Ofertes juny '99

TENERIFE, 3 nits	19.900
MARRÀQUEIX, des de BCN	74.100
CUBA, des de Madrid	61.900

PORT AVENTURA, 2 dies	23.500
TENERIFE, 3 nits	23.900
MÉXICO D.F., des de BCN	125.900
PUERTO PLATA, des de Madrid	89.900

Informes i reserves: OMS, 50-B. Box 696 • 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 • Fax (971) 72 69 42 • e-mail: www.viajesmartel.com

Tomàs Martínez i Miró va néixer a Porreres l'any 1954. És mestre d'escola des de 1974. Dirigeix l'Associació pel Foment de l'Agricultura Ecològica (AFAE) d'ençà de 1993. Ha realitzat nombrosos cursos d'agricultura ecològica a pobles de

Mallorca i ha escrit diversos articles especialitzats. També és coautor de llibres en què s'exposen els sistemes d'agricultura ecològica i la seva aplicació (*L'hort ecològic escolar*, 1998; *L'hort ecològic familiar i escolar*, 1999).

Tomàs Martínez: L'hortolà ecològic

Ets hortolà; és simplement una afició o l'engrescament va més enllà, com començà aquesta curolla?

Si per hortolà s'entén, en sentit clàssic, aquell que conrea la terra, encara que sigui un tros petit, sí que som hortolà. Aquesta afició em ve de fa molts d'anys. A Porreres, quan era infant, anàvem fora vila a collir ametles, anàvem al sequer d'albercocs, a cercar figues; aquesta connexió amb els elements del camp m'ha durat sempre, però la vida et duu per altres camins i vaig estudiar de mestre. Més endavant, vaig tenir ocasió de retornar de bell nou a la terra i vaig entendre que, tal com es practica actualment l'agricultura, és un perill públic, i que haví-

enllà d'un simple passatemps; és qualche cosa més que una afició que et permet passar-t'ho bé.

Al teu parer, quins són els conceptes bàsics que caracteritzen l'agroecologia?

S'ha de dir que l'agricultura ecològica o l'agroecologia no són conceptes nous sinó que han estat lligats a l'home agrícola des del principi i han evolucionat al llarg del temps. El seu fonament bàsic és l'aproximació de l'agronomia a l'ecologia, d'aquí deriva el seu nom. Es pot definir com una agricultura que no usa productes químics de síntesi, que practica la fertilització orgànica, les rotacions i l'associació de cultius a fi de mantenir i

allò que coneixem com a males herbes, que nosaltres denominam herbes adventícies.

Quines són les tècniques que distingeixen l'agricultura ecològica?

Hi ha d'haver un concepte global d'agricultura i s'ha de tenir especial atenció a les relacions que hi ha entre el sòl, plantes i animals. Les tècniques són diverses i varien en funció del clima, els tipus de terra, etc. Podem citar-ne una sèrie de bàsiques: el policultiu i la diversificació de cultius, a més de la rotació de famílies botàniques; el reciclat de matèria orgànica que es produeix dins la finca, i dins aquest apartat és molt important la utilització del compost, com a reciclatge del fens; la protecció del sòl contra la lixiviació de la terra; fomentar la fixació biològica del nitrogen atmosfèric; usar varietats de plantes i races animals autòctones, recursos renovables i l'estalvi d'aigua i el seguiment dels cicles naturals, etcètera.

Pots esmentar qualcuna de les experiències d'integració agrícola ecològica?

Sí. Una d'elles, que ha tingut ressò i s'ha fet a Mallorca, ha estat el tema de les races animals i les espècies vegetals autòctones; s'hi ha fet molta de feina. Es va fer un viver de plantes autòctones que ha permès que es conservin al Jardí Botànic de Sóller i que, en qualsevol moment, quan qualseu ho vulgui, pugui accedir-hi. Una altra experiència important és un sistema nascut a Mallorca, es tracta de les parades en crestell —del qual és autor Gaspar Caballero, de Segòvia—, capaç d'harmonitzar molts dels conceptes que he esmentat abans i de posar-los a l'abast de qualsevol persona perquè ho pugui fer amb un mínim espai de terra, molt poca aigua i un mínim es-

Tomàs Martínez al seu hort.

de anar cap a un concepte nou d'agricultura; va ser quan vaig començar a estudiar, a conèixer què significava l'agricultura ecològica i a fer-hi feina. Gaudesc de l'hort que tenc a ca nostra, però el meu engrescament va més

augmentar la fertilitat de la terra. Tot això es fa amb la finalitat determinada que hi hagi una producció de cultius, per proporcionar aliment a les plantes i controlar de manera biològica les plagues, els paràsits, les malalties i

forç de manteniment. Crec que és important, sobretot per a aquella gent que li agrada practicar l'agricultura a temps parcial o que no pot dedicar-s'hi a temps total. Jo ho consider una petita revolució.

A l'agricultura ecològica, quins productes hi usau per combatre les plagues?

A l'AFAE partim de la idea que les plagues són el resultat d'una problemàtica de la terra i, per tant, nosaltres compartim la filosofia que, si el sòl és sa, no hi haurà plagues. Això, tal volta, sigui mal d'entendre, però coincideix amb principis filosòfics i mèdics de tota la vida, no és que siguin teories noves. El fons de la qüestió és que l'individu i la terra —que en aquest cas és la base de l'agricultura— han d'estar sans. Quan parlem amb gent que vol practicar l'agricultura ecològica i amb els pagesos, no propugnam la utilització de productes per combatre les malalties i plagues, ni tan sols la dels productes autoritzats dins l'agricultura ecològica, perquè, d'entrada, hi som reacs ja que creim que qualsevol producte que s'incorpora damunt la terra, la planta i el medi ambient té un efecte perniciosos perquè, de qualque manera, modifica l'estabilitat del medi. I si en darrer terme l'agricultor es veu obligat a usar-los, que utilitzi aquells autoritzats que manco mal fan a la terra, a les plantes, als animals i als humans, perquè, per mor de la cadena de consum, molts d'aquests productes tòxics s'incorporen en els greixos, les parts blanques, el

fetge... de l'individu. Això ho coneixen més bé els que es dediquen a toxicologia que no jo, diuen que cada any moren moltíssimes de persones i d'altres resulten intoxicades com a resultat de l'ús d'aquests productes.

Com afecten les condicions edafològiques la tècnica del compostatge?

Crec que les característiques del sòl no hi influeixen tant com les condicions atmosfèriques. A vegades, llegim articles sobre tècniques que es basen en les condicions climatològiques de, per exemple, Europa central i, quan les vols aplicar aquí, per molt que les segueixis estrictament, resulta

obtenim el millor compost que, aplicat a la terra, dona un rendiment absolut, sense cap dels inconvenients dels adobs frescos o vius que no han passat per aquest procés.

Sovint sorgeix la qüestió de si l'agricultura ecològica és un luxe que només ens podem permetre perquè la producció està garantida pels altres mitjans convencionals, què hi ha de cert en aquesta afirmació?

Crec que avui dia fer agricultura convencional sí que és un vertader luxe, perquè no podem permetre que es faci malbé el medi ambient ni la salut dels agricultors i consumidors; per tant, si

"A l'hora de fer compostatge propugnam la tècnica de fer fems de bassa"

que no funcionen. Nosaltres a l'AFAE, a l'hora de fer compostatge, propugnam la tècnica que utilitzaven els nostres avantpassats quan feien fems de bassa amb els residus que es produïen a la cuina, a l'hort, a l'establia, etc., que anaven a parar en un clot que, segons la fondària de la bassa i la quantitat acumulada, es buidava periòdicament quan s'hi havia produït un procés de fermentació. Com a tècnica bàsica, usam el mateix sistema de fems de bassa i igual matèria primera per fer el compostatge. Ho mesclam tot amb palla i deixam que els animals hi actuïn, i amb l'acció de la humitat

deixam que es continuï fent amb mètodes que perjudiquen la salut sí que és un luxe que no ens podem permetre de cap manera... Quant a garantir la producció, convé repassar unes dades, que es publicaren recentment a *Nature*, referents a distints seguiments i a la comparança que s'ha fet a Anglaterra dels cereals —blat, ordi i civada— i els seus rendiments, segons que s'hagin produït per mitjans convencionals o biològics, o, a més a més, les dades referents a la producció d'hortalisses i llet a granges biodinàmiques de Suïssa. Quan s'aplica una agricultura orgànica adequada, fins i tot es

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

Ses Piules
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 971 71 80 37

poden superar les mitjanes de producció convencionals, encara que durant els primers anys d'aplicació pot ser que no siguin tan bones perquè la terra necessita una reconversió, però després se superen les xifres de l'agricultura química o industrial. Això té una explicació, l'agricultura ecològica aporta més a la terra, la qual de cada vegada està mes enriquida; en canvi, la convencional li lleva enriquiment, agafa més de la terra i l'empobreix. Aquest cas cada pic és més freqüent, per exemple, a sa Pobla, on la

mentar la producció. Però, tot i que no ho sigui, es pot aconseguir perquè té menys cost de producció, mentre que l'agricultura convencional està lligada a una sèrie d'elements com són els productes fitosanitaris, adobs químics, maquinària pesant, etcètera, que, a l'hora de la veritat, fan que el cost sigui molt elevat. L'agroecologia està a favor de la reducció de dispendis agrícoles, però de manera racional, no a costa de fer malbé la terra i l'entorn, ja que vol millorar la qualitat dels aliments i assegurar la salut dels

ra industrial, fins al punt que la Conselleria d'Agricultura subvenciona els pagesos per la utilització de certs productes químics, mentre que exclou l'agricultura ecològica de subvencions. Crec que això succeeix perquè deixa pocs beneficis a les grans multinacionals i la funció bàsica d'aquestes és guanyar doblers, encara que, tot i això, també cerquen com introduir-se en l'agricultura ecològica. Ara mateix ja es poden comprar productes pensats a posta; per exemple, et venen insectes per controlar plagues per mitjans naturals biològics quan abans ho feien per mitjans químics. Nosaltres propugnam una agricultura que no estigui fermada a res, que l'agricultor pugui treballar independentment de la gent que l'orienta, de tècnics i assessors que li diuen cap on ha d'anar, què ha de fer i deixar de fer. Avui dia, s'ha caigut en aquest vici, tothom diu com s'han de fer les coses, els les donen mig fetes, els diuen quins productes han d'utilitzar i, sense rompre aquesta cadena, és molt difícil que es pugui avançar cap a l'agricultura ecològica.

Martínez afirma que l'agroecologia redueix els dispendis agrícoles.

terra ha perdut capacitat i, per mantenir la fertilitat, cada vegada es necessiten més adobs químics per obtenir-ne els mateixos resultats.

Això arriba fins al punt d'haver d'afegir-hi terra?

No, no és tant un problema de pèrdua de terra com de capacitat qualitativa de la terra. Es perd la fertilitat, la capacitat de producció.

Els criteris que predominen són augmentar la producció i reduir els dispendis, la vostra manera de fer els compleix?

Sortosament, no els compleix, perquè l'agroecologia no té per finalitat immediata reduir els dispendis i aug-

consumidors i dels productors i la preservació del patrimoni ambiental; s'ha de plantejar l'harmonia amb el medi ambient. Aquesta és la nostra filosofia general i s'ha de propiciar un canvi de mentalitat, s'ha d'entendre que el cost que pagam ara per la producció de l'agricultura convencional i l'abaratiment dels productes agrícoles, a llarg termini, és molt més gros i acabarem pagant-ho nosaltres mateixos i ho pagaran els nostres fills i néts, per tant, no es pot continuar per aquest camí. Els costos dels productes ecològics s'abarateixen mitjançant una política agrària de subvenció, però la que es fa està dominada per multinacionals químiques i d'enginyeria genètica i es prima de forma descarada l'agricultu-

És ver que els productes nets de plaguicides són més saborosos, però se'n garanteix la producció suficient per cobrir les necessitats creixents?

Una de les característiques dels productes ecològics, precisament, és la qualitat organolèptica que podem observar pels ulls, el paladar, pels nostres sentits.

Però, quant a la seva presència, sovint, no és molt maca...

Moltes de vegades se'ns planteja aquesta qüestió, ens diuen que no són estètics; quant a presentació, han de ser iguals o més macos que els altres, perquè si no ho són vol dir que l'agricultor no està fent bé les coses. Si ens trobam amb un producte picat, tacat, petit, mal fet, pot ser tan ecològic com vulguis, però és un mal producte ecològic; hem d'anar a cercar-ne un que sigui tan bo de presència com els altres, ara bé, dins l'agricultura convencional s'utilitzen una sèrie de pràctiques, per exemple, encerar les

pomes, embolicar-les, etcètera, i nosaltres no hem de caure en això, però sí que hem de saber presentar un producte digne i de qualitat pel sentit del paladar i l'olfacte, perquè avui és difícil comprar una poma o una pera, ensumar-les i sentir-ne l'olor. Sobretot

dediquen els esforços a la comercialització del producte. I com podem comercialitzar-lo si no existeix? Si donen ajuts a la comercialització i la base falla i no hi ha producció, difícilment això podrà anar endavant... Jo fa sis o set anys que m'hi dedic a fons i puc dir-te

ca decidida per part de la Conselleria d'Agricultura i únicament es pot fer si es creu en això. I encara que no s'assumeixi com una filosofia —això seria el meu desideràtum— convendria que se li donàs, almanco, les mateixes oportunitats d'expansió, sobretot tenint en compte que Mallorca és una terra excel·lent per poder fer-hi agricultura ecològica per les seves pròpies condicions, perquè no tenim una història de dos-cents anys d'industrialització com a Catalunya i per haver estat un espai que, fins fa molts pocs anys, no ha estat malmenat ambientalment i que, per tant, és fàcil de recuperar. No es pot entendre que a l'estiu el sector primari no sigui capaç de donar menjar a tota la gent que arriba a fer una estada a l'Illa; per tot això, es necessita un canvi de mentalitat, una empenta política que impulsi l'agricultura ecològica, perquè, si no es fa una passa endavant que la tregui, de veres, de la marginalitat en la qual es manté, no avançarà.

Joan Fullana

Els costos dels productes ecològics s'abarateixen mitjançant una política agrària de subvenció

en la fruita es nota que s'ha perdut aquest element important de reclam. Quant a producció, a Balears no n'hi ha suficient per afrontar la demanda; tal volta això deriva de la política que s'ha duit per part de la Conselleria d'Agricultura, perquè, en lloc de posar els elements necessaris des de la base i fer que hi hagi més agricultors, que hi hagi més joves que es vulguin dedicar a les feines de fora vila, es

que gran part de la gent fa la producció d'ametlerar, de garrover i, en general, conrea productes de secà, però en conec pocs que es dediquin a l'horticultura i la fruita i, en lloc d'anar a més, tot i que les xifres oficials diguin que hem avançat molt en nombre d'hectàrees o de quarterades, estam estancats.

Com s'explica això?

Perquè, realment, hi manca una políti-

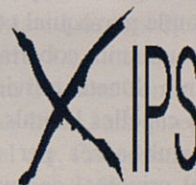

iMac.

Ho sentim, no és beige.

El teu Centre Apple és

 Servei Tècnic
Oficial Apple

Mca. S.L.

 Distribuidor
Autoritzat Apple

C/ Sant Joaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA
Delegació a Menorca: Tel: 971-35.30.98 Mòbil: 639-84.43.28

<http://www.infotelecom.es/xipsmenorca> xipsmca@readysoft.es

presentam l'onzè, Sencelles. Sencelles és un municipi del Pla de Mallorca que té una superfície de 52,62 km² i compta amb 1.665 habitants (dades de 1991).

acull la imatge de sant Pere, obra de Josep Antoni Llabrés Mudoí, de 1811; als laterals, hi ha dues columnes de tradició coríntia a cada costat i, als extrems, les imatges de sant Pau i sant Jaume. Al cos superior hi ha un conjunt escultòric de l'Assumpció de Maria. A l'entrada del presbiteri, a la dre-

A black and white photograph of the Church of San Juan in San Juan de los Rios. The church is a large, light-colored stone building with a prominent bell tower featuring a dome and arched windows. It is situated on a hillside, surrounded by trees and other buildings. A stone wall runs across the middle ground, and a utility pole is visible on the right. The foreground shows a grassy field with some trees.

El municipi pertany al Pla de Mallorca i té més de 1.600 habitants

ta, hi ha una escultura de la beata Francinaina Cirer, de l'any 1989; mentre que, a l'esquerra del presbiteri, hi ha la pica baptismal, de secció hexagonal. Les capelles de la dreta, o de l'Epístola, són les següents: la primera és la de la Mare de Déu del Carme. La segona és la de les Ànimes. La tercera és la capella fonda o del Roser, que té grans dimensions i planta cruciforme; el centre del creuer té com a coberta una cúpula dividida en vuit segments i que és presidida pel retaule de la Mare de Déu del Roser, amb una imatge de la titular, obra de J. A. Llabrés Mudoi; a l'esquerra hi ha una imatge de sant Domingo i a la dreta, una de santa Catalina; a l'àtic, hi ha una pintura de sant Vicenç Ferrer. A l'esquerra i a la dreta hi ha les capelletes del Sagrat Cor i de sant Lluís Gonçaga, amb una representació de sant Plàcid a la predel·la. Al fons del braç de l'esquerra, hi ha el retaule de Nostra Senyora de Lourdes, mentre que al fons del braç de la dreta hi ha el de sant Martí. La quarta capella de la dreta és la de santa Àgueda, que té títol de patrona de Sencelles per l'acabament miraculós d'una terrible secada, l'any 1480; és un retaule barroc, amb quatre pilastres corínties, amb la imatge de la titular en el centre; a l'àtic, hi ha una imatge de sant Sebastià. Els murs laterals tenen la part baixa decorada amb rajoles policromes, del segle XVIII, amb reproduccions de gerros amb flors. La cinquena capella és la de sant Tomàs d'Aquino, amb retaule barroc; a l'àtic hi ha una pintura de sant Francesc; el mur lateral esquerre mostra rajoles de 1772, amb les figures de sant Jordi i sant Miquel. La sisena capella és la de la Puríssima Concepció.

Les capelles de l'esquerra, o de l'Evangeli, són les següents: La primera és la de sant Joan Baptista; en la predel·la, s'hi representen els sants metges Cosme i Damià i de la Mare de Déu. A la base de l'altar, una urna conté la imatge de la Mare de Déu Morta, moderna, amb la taula pictòrica de mitjan segle XVI que representa els apòstols, obra de Mateu López;

Església del poble.

Santa Àgueda és la patrona del poble, perquè acabà, miraculosament, amb una temible sequera

aquesta obra, una de les més importants del temple, conserva una bona policromia. La segona capella de l'esquerra és la de sant Antoni Abat, amb una pintura de sant Jordi a l'àtic. El tercer espai correspon al portal lateral. Entre la tercera i la quarta capella hi ha la trona, de fusta amb incrustacions de marqueteria. La quarta capella és la del Nom de Jesús, amb llenços de la

Mare de Déu del Remei, de sant Joan de Mata i de sant Fèlix de Valois, trinitaris. La cinquena capella és la de santa Catalina Tomàs. La sisena capella és la de sant Josep. L'orgue, situat en el cor, fou construït per Pere Josep Bosch el 1746.

La sagristia, a la dreta del presbiteri, conté el fons d'un petit museu parroquial, amb elements litúrgics o de

culte antics, com un missal del segle XVI, una custòdia, un betlem del segle XVII, una veracreu que ja s'esmenta en un inventari de 1563 i diverses baces petites; també con-

una sala rebedor, amb una pintura de sant Antoni a l'esquerra i de sant Pau a la dreta. Un arquet rebaixat que separa els dos aiguavessos dona pas a la sala amb una cisterna a la dreta,

Al nucli urbà hi ha quatre creus de terme, la més antiga de les quals és la de Can Mavi

serva el lavatori de marbre, amb la data de 1710, i unes bones calaixeres. Vora l'església parroquial hi ha l'edifici de la **Rectoria**, documentat ja el 1650. Presenta una artística façana amb alçat de tres plantes i amb portal forà de llinda. El centre de la façana, a la part superior, presenta una esvelta galeria de tres arcs rodons, amb balustrada a la base; les columnes, dues exemptes i dues embegudes en els laterals, són de tradició toscana. El

amb coll octogonal; en aquest espai, també hi ha un llenç barroc, de la Mare de Déu del Roser. A l'esquerra de la sala rebedor es troba el despatx del rector, on es conserva una Mare de Déu del Roser, obra de Mateu López, pare, datada el 1569; també conté una coronació de la Mare de Déu per la Trinitat, obra de Mateu Llopis, fill. Aquest important llegat pictòric prové de l'antiga església parroquial gòtica. Al carrer de la Caritat es troba el con-

Germanes de la Caritat. És una construcció de tres plantes d'alçat, amb portal forà d'arc rodó. Abans, la casa tenia només una planta d'alçat, i fou a partir de 1851 quan s'hi afegí el primer pis i el porxo superior. Els anys 1945, 1957 i 1986 es feren noves adquisicions de cases confrontants que permeteren l'ampliació del convent. A l'interior, es troba l'oratori de la Mare de Déu dels Dolors, que conté el sepulcre de la beata Francinaina, amb un relleu obra de Remigia Caubet. També es poden visitar diverses estances del convent, com la cuina, la cambra de la beata, i el pati. Hi ha també una sala, inaugurada el 1965, que conserva nombrosos objectes vinculats a la vida de sor Francinaina, com documents, fotografies, exvots i objectes personals.

Can Ramis és un celler situat a la plaça de Son Morey, 14. La façana presenta un gran portal de llinda, amb brancals i llinda de pedra. El vestíbul mostra a la dreta l'espai del cup de vi, mentre que a l'esquerra es pot veure una premsa de vi, de fusta. Després del vestíbul, una petita claustra reparteix les dues estances principals del casal: l'escala de la dreta comunica amb el primer pis, on hi ha un restaurant. A la part baixa, en el mateix lateral dret, encara funciona un celler de vi. A la dreta del rebedor d'aquesta part de l'edifici hi ha un escut amb la data de 1870, any de fundació del celler.

La **Posada de Can Romanyà** és un casal situat al c/ del Rafal, 16. Data del segle XVIII i el seu nom prové de

Al carrer de la Caritat es troba el convent de les germanes de la Caritat, la base del qual era Can Xiroia

porxo, a la tercera planta, apareix en part integrat dins la galeria, i presenta finestrans semicirculars. A la banda de la dreta, el carreronet que va a la placeta de l'Obra separa la rectoria de l'església, amb un pontet que comunica els dos edificis. L'interior mostra

vent de les Germanes de la Caritat, la base del qual era Can Xiroia, casa natal de la beata sor Francinaina Cirer (1781-1855). Sor Francinaina el cedí a la comunitat acabada de fundar per ella mateixa. L'any 1890, el convent s'integrà en la congregació de les

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 971 71 67 31 • Palma

la funció que complia com a posada de la possessió dita Can Romanyà, situada al llogaret de Cascanar. En el segle XVIII era propietat de la família Ramis. Més endavant, passà a Bartomeu Vich, la família del qual encara la posseeix. L'edifici ha estat reformat recentment. Té façana de tres plantes d'alçat. El portal és d'arc escarser. L'interior mostra una planta baixa, amb tres aiguavessos separats per dos arcs rebaixats. Des de l'aiguavés de davant, s'accedeix a la 'sala de rebre', convertida avui en saleta d'estar, i també a l'antiga consulta del metge, actualment un despatx. A la planta baixa hi ha una cambra on es conserva el llit d'un avantpassat de la família que fou rector de Banyalbufar. Al final de l'escala que condueix a les estances superiors, hi ha un vitrall de colors. D'aquí s'accedeix a la 'sala bona', de considerables proporcions, en la qual figuren els antics retrats de família.

Son Mansena (c/ de sor Francinaina, 46) és una casa del segle XVIII. Presenta façana amb alçat de dues plantes. El portal és de pedra viva i té arc rodó adovellat, amb brancals d'una peça i amb carcanyol; al capdamunt, destaca un carreu de pedra vermellosa que mostra la data de 1726. A la planta baixa, hi ha dues finestres, una a cada costat del portal, mentre que al primer pis n'hi ha tres, de finestres, totes amb ampit. Segons tradició, era la casa de la dida de sor Francinaina. A prop de Son Mansena, al núm 34 del mateix carrer, hi ha la casa dita **Can Bruno**. Té façana de tres plantes, amb portal escarser, amb la data gravada de 1889.

Al nucli urbà hi ha quatre creus de terme. La més antiga és la **creu de Can Mavi**, a llevant, al final del carrer d'Antoni Maura, en la cruïlla de les carreteres d'Inca i de Costitx; es documenta l'any 1732 i és d'estil barroc. La segona, la **creu de sa Cometa**, se situa a ponent, al final del carrer de sor Francinaina Cirer, en la cruïlla de les carreteres de Palma i d'Algaida; té fust i tambor del segle XVIII, però la creu pròpiament dita és del segle XIX.

La **creu de s'Era d'en Pelat**, situada en la confluència dels carrers de Son Arrom i del Rector Molinas, fou benèida l'any 1900. La **creu del Rafal**, es localitza en el creuer dels carrers del Rafal i de Bons Aires; és de construcció moderna (1991), aixecada sobre la base d'una creu més antiga, de començament del s. XX.

Sencelles compta amb una partida de **molins fariners**. El **molí de Can Cinto**, situat al c/ dels Molins, té base-habitatge quadrangular coberta amb tres voltes i una escala exterior d'accés a l'envelador. El **molí de Can Mopi**,

situat al c/ dels Molins, també és anomenat molí de Can Estela. La base és quadrada, amb quatre voltes de mig canó, i té una escala exterior adossada a la façana; la torre és de secció circular i coberta de teules a dos aiguavessos. El **molí de Can Pica Pebre**, situat al c/ del General, té base de dues naus, amb voltes de mig canó; la torre és sencera i conserva restes de maquinària. Apareix documentat el 1789. Altres molins són els d'en Ferrero (c/ del Papa), d'en Ferrerico (c/ de l'Església), de Can Mascaró (c/ del Capità), i de Can Reüll (c/ de Son Arrom).

Relojeria Española S.L.
Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES®
SWISS WATCHES

TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

Calvin Klein
watches

Hamilton
AMERICA'S TIMEKEEPER SINCE 1892

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

swatch®
SWISS MADE

NOVA ADREÇA
Plaça de Cort 14
Tels.: 971 721 563 - 971 724 344
Fax.: 971 714 369

Qui és Lauren Bacall? Ningú. Vostè pot repassar la llista de les mil persones més poderoses de Hollywood i ben segur que ella no hi figura. Pot llegir la ingent bibliografia que genera

anualment la Indústria –*the Industry*, o tal vegada hi ha algú que pensi que parlem d'un art?–, i segurament no mereix una nota a peu de pàgina.

L'illa de les deesses blanques

Avui dia significa tant com Natasha Rambova. L'esposa de Rambo? No, l'esposa de Rodolfo Valentino. Valentino necessitava una esposa? Necessitava una coartada, i aquesta esclava estranya la hi brindava. És que Humphrey Bogart necessitava una esposa? I ja que hi som, necessitava una esposa Errol Flynn? Tenia 50 anys quan li rebentà l'ordre d'alcohol, nom amb el qual anomenava el seu cos, i tenia 17 anys la seva parella de llavors. Que com es deia? No embullarem més aquest paràgraf. Potser el matrimoni sigui una llei universal, després de tot. Sense distinció de sexes, naturalment. És que Ava Gardner necessitava un es-

pòs? Va tenir tots els que va voler, i un d'ells s'anomenà Frank. Frank Sinatra. Un dia li va rompre un llum de taula al cap. Ella a ell, naturalment. El cantant s'havia atrevit a renyar-la per haver sortit de marxa tota sola.

Lauren Bacall, Natasha Rambova, Ava Gardner, la viuda no nomenada d'Errol Flynn. Hi ha d'haver un fil conductor en algun lloc. Mallorca és el vincle que teixeix totes aquestes biografies. Un cop més, aquesta minúscula bassa de pedra –el 0,000033 per cent de la superfície del planeta Terra, si ens hem de posar estupends– polaritza l'actualitat. El segle sencer ha recorregut aquesta cruïlla, fins al punt que ha estat més còmode veure'l desfilant com un rotlle de cel·luloide, ja que parlem de cine, que perseguir-lo als seus successius escenaris. No hi ha episodi recent que no pugui ser interpretat a la llum d'un decadent capvespre a l'illa. Digui una lletra qualsevol: la *che*. Això no és una lletra, sinó un comandant, però vet aquí dos noms passats pel filtre mallorquí amb aquesta inicial, Chaplin i Churchill. S'atreveix a continuar? Donaria per a una amena varietat de Trivial Pursuit.

La diferència és que Gardner arribà a Mallorca quan ja era algú, i Bacall ho ha fet quan ja havia deixat de ser-ho. Ava, l'Eva primordial del segle, va ser encomanada a Robert Graves perquè descansàs i aprengués a llegir poesia. Aterrà a Son Bonet el març de 1956. El fred no la dissuadí de banyar-se diàriament a Cala Deià. Queda per a la llegenda el seu aferrat ball amb el cap del post de la Guàrdia Civil, medecina racial a falta d'un torero en condicions. La fascinació pel creador de *La Deessa Blanca* era recíproca. L'actriu demanà a l'escriptor que li

dedicàs un poema. L'elegit fou "Ella parla sempre amb la seva pròpia veu". Un extracte: "Ella és innocent i salvatge, compromesa amb l'amor / a través de tots els desastres." Serviria per a Lauren Bacall que ha rodat a Raixa *Presences of mind* a les ordres d'Antoni Aloy? Perfectament. Li encaixaria amb la mateixa precisió que el vestuari d'Ivonne Blake, oscaritzada per *Fanny i Alexander* i que ja vestí l'entorn mític del cardenal Despuig a la lamentable adaptació de *Bearn*. Estrenada, per cert, amb la presència estel·lar d'Ana García Obregón. Millor no continuar per aquest camí.

Ava Gardner a Deià i Lauren Bacall a la possessió de Son Net, uns altres dos fragments mallorquins despersonalitzats o globalitzats, per seguir l'argot a l'ús. No és l'únic punt de contacte, recordin que el cine és una promiscuitat almanco biogràfica. Resulta que a través d'ambdues dones circulà Frank Sinatra. Mitjançant esposalles en el cas ja comentat, i amb una diabòlica intervenció d'un tercer en disputa en el matrimoni de Bogart. La Bacall sosté que l'enamorat era ell, i s'excusa que la malaltia del seu marit havia rebaixat l'afectivitat del matrimoni. Diversos testimonis mantenen, contràriament, que la fascinada va ser ella. Tothom coincideix que ambdues hipòtesis irritaven un Bogart malalt de càncer. Com que hi ha persones que mai no canvien, el cantant repetiria triangle trenta anys més tard, aquesta vegada amb Nancy Reagan i contra un president d'EUA tan absent dels secrets de la seva habitació com del seu despatx oval.

Així es reuneixen tres parells d'ulls irrepetibles. El cínic *Ol' Blue Eyes*, una al·lota rossa, la qual Hollywood batejà *The Look* als 19 anys, després de la seva primera pel·lícula, i Ava, a la qual és impossible de mirar als ulls ni en una fotografia. Flamarades de passió.

Així doncs, la protagonista d'aquestes línies no existeix. Fa uns anys, ella mateixa es lamentava de la sequera de papers en la Indústria per a dones de la seva edat. Encara que la crítica immisericordiosa sostenia que necessita-

va Bogart per ser una bona actriu, no record haver-me fixat en els seus dots interpretatius ni una sola vegada. És tan absurd com preguntar-se com tocava John Lennon. El rellotge ha perdonat la lluminositat de la seva mirada, però ha estat desplaçada com a estrella per la civilització amb major capacitat d'oblit de la història. Amb tots els respectes d'un amant platònic, és un fantasma viu, posats a repetir l'expressió aplicada a John Gielgud —el millor actor, i no tan sols en la categoria de nonagenaris— per Harold Pinter, estrenat també a Palma en aquesta temporada i que conegué les males maneres de la diva en dirigir-la a *Dulce pájaro de juventud*.

Bogart era ella, i en més d'una ocasió el seu marit hagué de temperar els ànims de la seva indòcil esposa. Encara avui dia algú hauria de tranquil·litzar-la amb l'encàrrec que Hum-

phrey Bogart ha mort. Senyora, ja pot ser vostè mateixa. A Mallorca, illa poc propensa a la prosopopeia i els habitants antics de la qual naixien, vivien i morien en la senzillesa, ha brindat a aquesta deessa blanca no homologada el tractament de diva. Un dia sabérem que menjà una pizza a Sóller, estrany lloc per a aquest propòsit, fins i tot si es tracta d'un mite de Hollywood. Tanmateix, qualsevol programa d'actes, si no podia comptar amb la presència de Robert Graves, n'era un succedani. Més sort va tenir Ava Gardner, que aprengué a Deià una sola lliçó de poesia del tità anglès. "Els poemes són com les persones, al nostre voltant n'hi ha molt pocs d'autèntics." S'hi pot afegir qualsevol fandango, però Ava Gardner i Lauren Bacall tenen l'autenticitat més que acreditada. En els nostres somnis no es pot trobar res de més real.

Les exposicions de l'obra de Malevitz, al Centre de Cultura "Sa Nostra", i dels mestres russos de l'avantguarda, al Casal Sollieric, ens ofereixen l'opor-

tunitat de conèixer i gaudir d'un dels més importants i fructífers períodes no tan sols de Rússia, sinó també de l'art europeu a principi d'aquest segle.

Malevitz, i els mestres russos de l'avantguarda

Durant les dues primeres dècades del segle XX, els artistes russos es posaren al capdavant de la lluita per a l'obertura de l'art a noves vies d'expressió. I ho feren seguint una corrent que es donava a tot Europa per satisfer un desig de modernitat, però també, i amb més força que a d'altres indrets europeus, des d'un plantejament polític i seriós de la funció social de l'art. Per als russos, la ruptura amb els vells llenguatges significava el distanciament i la rebel·lió contra l'anacronisme dels tsars.

Així, la contemplació d'aquestes obres, provinents del Museu Estatal Rus de Sant Petersburg, permet una primera lectura social de la pintura, perquè en totes i cada una de les obres exposades hi ha una forta implicació política, una immensa càrrega ideològica, que és tan o més forta que la també profunda investigació purament artística que hi ha. Tot i així, l'art rus d'aquella època no reflecteix el panorama polític, sinó que la seva revolució es va fer des de postulats estrictament plàstics. Això sí, amb el convenciment que l'art podia canviar el món.

Com a col·lectiu, els artistes russos s'organitzaren en grups i associacions, publicaren manifestos, mogueren debats públics i, des d'aquesta implicació ideològica, provocaren una profunda revolució artística. Tan sols després de la mort de Lenin i de la caiguda de Lunatxarski, la nova dictadura de partit els va negar tota autonomia en la investigació. L'avantguarda va ser considerada fora de la llei i persseguida. Es va revaloritzar la vella acadèmia i es va acabar amb aquella època que tantes aportacions va fer a l'art del segle XX. Després

només hi va haver lloc per a l'art oficial.

Però més enllà de la lectura política, les obres dels mestres russos de les

avantguardes aconseguiren una de les ruptures més radicals en la història de l'evolució de la forma pictòrica. L'exposició *Home, aire, espai*, que pren el

La Gioconda (Eclipse parcial) (1914). Oli damunt tela 62,5 × 49,3 cm.

títol d'una obra cubofuturista de l'artista Liudov Popova, suposa un recorregut exhaustiu per la trajectòria de Kasimir Malevitx i pels més importants representants de l'avantguarda russa: Kandinsky, Rozarova, Rodtxenko, Gontxarova, Larionov, Exter, Puni, Udaltsova, Lebedev, Tatlin o la mateixa Popova.

A través de l'obra de Malevitx, present al Centre de Cultura "Sa Nostra", es descobreix la lluita de qui, partint de l'herència rebuda del realisme, del cubisme i del futurisme, va crear un llenguatge absolutament nou, el suprematisme, que va transformar les idees sobre els valors contemporanis de l'art i que va influir, no tan sols en la pintura, sinó també en l'arquitectura, en l'escultura, en l'art decoratiu, en les escenografies teatrals i, molt especialment, en el camp de les arts gràfiques. El suprematisme de Malevitx significava la més perfecta identificació entre idea i percepció, representava l'espai expressat en un símbol geomètric (extrapolació de les icones russes), i arribava a l'abstracció absoluta, com a negació de l'objectivitat i potenciació de l'espiritualitat.

Si Malevitx necessita d'un espai d'exposició al marge de la resta dels avantguardistes russos és perquè la seva evolució no es va sotmetre als distints moviments que conformaren aquelles dues primeres dècades del segle a Rússia, sinó que va mantenir un ritme de canvi molt més trepidant, provocat per una autoanàlisi que el dugué a conquistar, una vegada rere l'altra, noves formes d'expressió.

Però, coetàniament a Malevitx, els altres mestres de l'avantguarda russa, que són també mestres de l'avantguardisme europeu, ens permeten el recorregut pels principals moviments d'un art amb pretensions revolucionàries i amb tota una teoria com a acompanyament. Moltes de vegades s'ha discutit si l'obra de Vassily Kandinsky és l'exemple plàstic per acompanyar la teòrica sobre l'abstracció, de la qual es diu pare. En tot cas, les onze obres de Kandinsky presents al Casal Solleric són la demostració de la po-

Kandinsky: *Quadrat amb sanefa blanca* (1913). Oli damunt tela 70 x 106 cm.

tència suggestiva dels ritmes, gests i colors enfront de la tradicional representació d'objectes.

La de Kandinsky era una de les lluites que es lliurava a favor de la llibertat pictòrica. Però Rússia, entre 1900 i 1920, fou també el bressol d'altres moviments artístics que tenien aquesta mateixa pretensió: rompre amb els dictats tradicionals i amb tot el que aquests comportaven. L'art havia de tenir una funció concreta en el desenvolupament de la revolució. Així, a l'exposició dels mestres russos de l'avantguarda, ens trobam amb els més

significats representants del cubofuturisme, postulat que defensava el quadre com a resultat de la combinació de mòduls geomètrics i que duia la figura a una fragmentació relacionada amb l'espai; ens enfrontam amb l'obra dels constructivistes, amb la dels neoprimitivistes, per assumir una realitat rica i plural que, conjuntament, va cercar i va aconseguir transcendir l'època i el lloc del qual havia sorgit. Ara i aquí, l'art de les avantguardes russes ens aporta coneixements sobre l'actitud enfront de l'art quan aquest és considerat motor de la societat.

Miquela Lladó Vidal és d'aquestes persones que opina que l'escenari és el pitjor lloc per fer política. Troba que és el lloc ideal per fer música, per pensar, alegrar i engrescar la gent, perquè les idees sempre es poden fer arribar implícites. I no és l'opinió de cap novell, car han passat molts d'anys d'ençà que el 1967 entrà en la Nova Cançó i més tard, el 1981,

fundà el grup Música Nostra, el qual després de tants de discs, inesgotables, aviat presentarà un recull, en viu, de les darreres actuacions en directe. Atenció, perquè, braç a braç, amb aquesta veu nostra, han pujat alguns col·legues com el polifacètic Toni Pastor o Pep Toni, Bernat Cabot i d'altres que, com Miquela, viuen en la música.

Miquela Lladó, de Música Nostra Viure en la música

Quina música o bandes t'han influenciat?

Moltíssims, la clàssica, la nostra, la copla, la cançó francesa, italiana... I com a avantguarda d'un temps, Joan Baez, Dylan..

Dins quin estil t'emmarcaries?

En la música folk, dins la línia d'arranjaments actualitzats i oberts. Estam oberts a totes les influències. Em vaig trobar amb la música oriental quan vaig anar a Turquia. Musicalment parlant no hi ha distàncies.

Quin és el teu rei o reina en la música?

En el seu moment Serrat, als 19 anys em va impactar. En aquells moments sabia que n'hi havia de millors, però m'adonava que ell feia la música com jo l'entenia. També Brassens, Brel, Beatles són genials.

I dels grups actuals?

M'agrada el flamenc modern: Yiyos, Ketama, Barbería del sur, Niña Pastori. També Oskorri, Al tall, la música clàssica, òpera, músiques ètniques d'altres països, grups desconeguts però que t'ensenyen. En general, grups amb molta força que arriben a la gent.

Què penses de les subvencions?

Si una gent es vol dedicar al món de l'espectacle s'ho ha de *currar*. Això no vol dir que, en alguns moments, es facilitin espectacles concrets. Les subvencions s'han de donar com a suport a la música que ho ha de

menester per ajudar els qui comencen, per crear infraestructures o escoles de música.

Et dediques sols a la música?

Impossible fer-ho de manera que et puguis realitzar. Has d'estar disposat a fer *bolos* de tot tipus, prescindint del que tu entens per art, tocar per a *guiris*, etc...

Per posar-ne un exemple, el teu company de grup, en Toni Pastor, potser és un dels pocs...

Sí, però n'hi ha pocs com ell. Has de

néixer amb les qualitats i *currar* molt. N'hi ha que en tenen, de bones qualitats, i no les saben aprofitar.

Tens la banda que t'agradaria?

Els músics són molt bons, molt bons instrumentistes i tenen un molt bon nivell d'execució. No ho canviï per res. És impossible trobar cinc persones com les actuals, i, a més, la relació humana és genial. Ens estimam i no cal ni dir-ho.

Com definiries l'època que t'ha tocat viure?

Una època en la qual tenim una qualitat de vida molt bona. Tenim més del que hem de menester i per desgràcia no ens sabem conformar amb el que tenim.

Què és el que no suportes dels músics?

Que se sobrevalorin i es creguin superiors a les altres persones. Un músic ha de ser sempre persona i no personatge-músic.

Què penses de l'empresari d'espectacles?

Res de creatiu, res d'art, volen fer diners. Volen treure profit d'una feina artística.

On vas néixer?

A Palma, el 10 de juny de 1948.

D'on et sents?

Del món, però mallorquina.

Un objectiu.

Fer les coses ben fetes. Tot, des de la feina fins a la música.

Miquela continua fidel a l'ensenyament com a professora d'anglès, i aquest objectiu es fa extensible a tots els aspectes de la vida.

Una bandera?

Una a la qual encara no han posat color, la de la solidaritat. Les que ja hi ha pintades no m'agraden gaire.

Què canviaries del món musical?

El concepte música-negoci. Veus, una altra bandera no pintada que m'agrada, la de la utopia.

Una cançó o un tema.

Música clàssica, concerts.

Un concert.

No n'hi ha només un. Dels primers de la Nova Cançó, quan començava a tenir força, i, darrerament, concerts on veus que la gent vibra amb tu, balla i canta, i et posa la pell de gallina.

Ara, des de la distància, per a tu què és això de la Nova Cançó, mirant enrere?

Quan va sortir es va obrir la finestra perquè es pogués sentir un altre pic la veu d'un poble.

Un himne?

No m'agrada institucionalitzar les coses. *La Balanguera* és per a mi una cançó preciosa. Precisament fa molts d'anys que la cantàvem perquè ens agrada, però ara quan es toca i es comença a fer teatre això ja no em va bé.

Un estil musical que no puguis suportar?

Mescles tecno amb renous i sons amb base rítmica que no em diuen res, sols em crespen els nervis, em deixen insensible, no em comuniquen res.

Un llibre.

El petit príncep, tot i que sempre estic llegint poesia i sempre tenc a mà el *Cançoner Popular*, que és una meravella de l'evolució social i del llenguatge, les arrels. És una obra que ens transfereix d'allà on venim i és una llàstima que la continuïtat es perdi.

Com arreglaries el tema de les drogues?

El que s'ha d'arreglar són els mafiosos. El problema està en els traficants, en la societat corrupta i sense control.

Quan eres nina pensaves a pujar a l'escenari?

Sempre m'ha produït atracció el món de la faràndula. De nina ja ho volia fer. M'hauria agradat ser cantant d'òpera o actriu de teatre. Entrar en aquest món màgic sí, però m'agrada anar a peu; ser especial no m'agrada. La música em carrega les piles i, a més a més, he trobat l'equilibri amb la vida íntima, l'ensenyament, els amics...

Quan ets damunt de l'escenari, què penses del públic?

Que m'agrada que hi siguin. Sempre necessit estar connectada amb ells. Si no hi ha comunicació, em desfaig en peces fins que trobo el punt.

Vius en la música les 24 hores del dia, ja m'entens?

Sí, hi visc des de petita. Dins el cap sempre tenc música que sona a tota hora. És un dels elements bàsics de la meua vida. Per a altres són els doblers o la fama, i per a mi és la música. Fins i tot, enmig d'un concert, escoltant-la, sé que em tornarà a sortir en algun moment.

I la família ho entén?

Sí, tenc una família meravellosa. Ara els fills són grans i no sols ho entenen, sinó que em donen suport, em respecten i m'han ajudat molt. Ho valoren. A casa som molt independents.

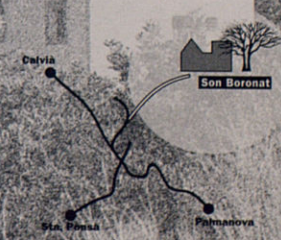

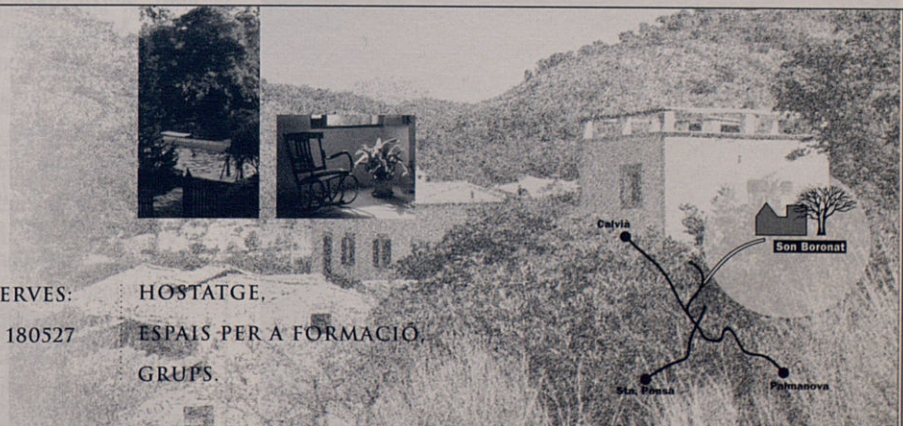
Son Boronat

INFORMACIÓ I RESERVES:
TEL. 610 033445 · 971 180527
FAX: 971 180527

HOSTATGE,
ESPais PER A FORMACIÓ,
GRUPS.

Manuel Forcano: poesia en forma d'amor

Companyia i calideses íntimes m'ha produït un poeta que conjuga dos elements que solen anar disjunts: saviesa i joventut. **Manuel Forcano** va néixer a Barcelona el 1968 i, actualment, és professor d'hebreu de la Universitat de Barcelona. Aquest coneixement de la llengua hebrea amb el seu amor a la poesia ha generat un prodigi: tenim magnífiques traduccions seves de lírics hebreus desconeguts com **Pinkhas Sadé**, **Roni Someq** (que va assistir al primer Festival de Poesia de la Mediterrània de Palma i que poguérem entendre gràcies a les versions de Forcano), i del patriarca **Iehuda Amikhai**, de qui el 1995 va publicar una antologia titulada *Queda't amb mi*. Acab de llegir el seu poemari *De nit* (col·lecció Balenguera, Moll), que va escriure entre Barcelona i Damasc els anys 1992-1995. Però cal subratllar que ja ha publicat *D'un record a l'altre* (premi Amadeu Oller 1992), *Les mans descalces* (premi Josep Maria López-Picó 1992) i *De memòria* (finalista del

Aparador

69+1=70 anys de Martí i Pol

Quan un d'aquests horabai-xes (que pot ser al dematí) de canvi d'estació t'ataca, còmplice Lector, amb un vent de paper de vidre que et deixa la sensibilitat feta un *Ecce Homo*, quan et sents *borderline* de l'abisme de les punyentes tristesses o col·leccionant nits d'insomni fortes, hi ha un remei que, si el prens amb la dosi adequada, pot tenir efectes espectaculars per reequilibrar aquesta fràgil i complexa situació que anomenam salut: llegeix **Miquel Martí i Pol** (MMP). Aquest gasetiller ha de reconèixer que amb ell, amb el poeta de Roda de Ter, em passà un fet excepcional: a partir de la persona vaig penetrar l'obra. Normalment, he tengut una certa prevenció contra la coneixença d'escriptors. Si m'agrada la seva feina, quan els trob en persona la majoria de vegades em decepcionen en la seva domèstica quotidianitat perquè no té els imaginaris que el meu esperit de lector els havia il·luminat. I el viceversa també funciona. Per això anava molt blindat contra MMP perquè, a més a més, era l'únic poeta best-sellerià que havia venut milers d'exemplars d'algunes obres com *Estimada Marta* i *Llibre de les Solituds*, i mirava amb suspicàcia aquesta popularitat tan escandalosa. I conèixer-lo va ser estimar-lo. Més enllà de qualsevol precaució vaig sintonitzar a les totes amb

aquell home malalt, assegut en una cadira de rodes i que, amb unes paraules males d'entendre, em *deia* infinitament més que si hagués fet discursos vocalitzats per a un curs de català per a estrangers. I vaig penetrar en la jungla tan transparent com complexa dels seus versos: aquella matèria verbal tenia la força enganxadora de les seduccions més pregones perquè cantava, com els clàssics de tots els temps, els sentirs més humans: l'amor, la solitud, el país, la llengua, la mort, l'amistat, l'envelliment, el dolor, etc., i ho feia amb aquest rara complicitat que produeix la música íntima dita a cau d'orella, a cau de pell, a cau de cervell. L'any passat l'agitador cultural Antoni Artigues va moure un fet avantguardista, divertit i pioner en el temps: celebrar a la Universitat de les Illes Balears els 69 anys de MMP. I en Miquel acceptà el joc. Va venir ell, la **Montserrat Sans**, la companya sàvia i amable, i l'amic **Lluís Llach**, i amb els estudiants de Magisteri Teatre-Mag Poesia organitzàrem una de les mogudes poètiques-sexi-divines més intenses que he viscut en aquests darrers temps (tan durs i eixorcs per a les líriques). Ara, en una de les novetats socials més sorprenent i insòlita que he vist, per celebrar els setanta anys de MMP s'han conjugat un fotimer d'activitats: a Cata-

lunya **Jordi Pujol** ha proclamat el 3 de març l'Any MMP, des del Palau de la Generalitat, i li ha concedit la Medalla d'Or amb un decret en què es diuen coses tan rares per al llenguatge burocràtic com: «Ha demostrat a bastament saber connectar sempre amb gent de tot estrat, edat i condició, i mantenir la poesia com a veritable gènere popular»; **Antoni Tàpies** n'ha fet un cartell commemoratiu; la Universitat de Vic ha organitzat un col·loqui MMP titulat *Cinquanta anys de poesia. 1948-1998* i l'Institut Joan Lluís Vives, que reuneix totes les universitats dels Països Catalans, li retrà un homenatge en el seu si; el 25 de febrer d'enguany es creà l'Associació MMP per donar marxa a la seva obra i a la poesia; s'han imprimit 35.000 postals que aniran als centres docents perquè els estudiants el felicitin; la Fundació Caixa de Girona inaugurarà el 19 de març una mostra, *MMP, 70 anys*, que estarà oberta fins al 30 d'abril i que recull primeres edicions originals de tots els seus llibres, antologies, llibres traduïts, publicacions periòdiques sobre l'obra, fotografies del poeta, una mostra de la seva correspondència, obres d'art originals de **Miró**, **Guinovart**, **Tàpies** i **Ràfols Casamada** inspirades en la seva obra, poemes, articles, pròlegs, discos i 50 objectes personals; la Universitat Autònoma de Barcelona l'investirà

doctor honoris causa el 14 d'abril; la casa discogràfica Dismedi prepara una recopilació de cançons amb lletra del poeta (l'han musicat gent tan diversa com **Maria del Mar Bonet**, **Lluís Llach**, **Celdoni Fonoll** o **Rafel Subirachs**) i se n'editaran algunes cançons que ell interpretà al començament de la Nova Cançó; una web del Departament d'Ensenyament de la Generalitat informará de la seva obra; es publicarà la seva biografia, *MMP. L'arrel i l'escorça*, d'Ignasi Pujades, a l'editorial Proa; l'editorial Barcanova treu els llibres *Bon Profit!* i *Per molts anys!* amb il·lustracions de **Carme Solé** i acompanyat d'un disc compacte amb música de **Toti Soler** i veu de **Cinta Massip**, i també una *Antologia d'aniversari* a cura d'**Alex Broch** i el dossier didàctic *MMP, selecció de poemes*, i, finalment, **Ramon Besora** signa el llibre d'articles *Poesia i escola*; l'editora del poeta, Edicions 62, ampliarà la Biblioteca MMP amb la reedició de nous títols que s'afegeixen als cinc que han sortit: *Paraules al vent*, *El fugitiu*, *El poble* (aquest llibre va ser editat per primera vegada a Mallorca dins la col·lecció La sinya, dirigida per **Pomar i Frontera**), *Vint-i-set poemes en tres temps* i *Suïte de Parlavà*. I més i més i més festes per a un home que ha fet de la seva paraula aliment nutritiu i gustós. Per molts anys llum, poeta amic MMP!

premi Carles Riba 1998). A *De nit* he descobert una veu carnal amb nitideses clàssiques que canta sobretot les emocions de l'amor i del desamor, la intensitat efímera dels sentiments, la condensació fulgurant dels instants perduts. Hi ha moltes de lectures dels grans mestres mediterranis (De **Catul** a **Juvenal**, de **Plató** a **Kavafis**, d'**Horaci** a **Blai Bonet**, d'**Homer** a **Carner**, de **Saba** a **Ferrater**, etc.), que ressonen com ecos de tradició dins uns versos lliures amb exquisides musicalitats contingudes entre bells excessos conceptuals. La desmesura d'un *love story*, Antioquia vista a través d'una conversa de telèfon, l'espera de l'enamorament dels darrers dies de maig, la tendror de l'oasi de Siwa, el *trompe l'oeil* de l'alegria i la tristor, els regalims d'un comiat amb gelat de vainilla, els crits elèctrics que hi ha rere les aparences més calmades i suaus, la tinta del desamor, l'immens silenci d'un amor secret a Aràbia, la conversió dels records en natures mortes: tota aquesta galeria d'estats humans forma el laberint nocturn del poeta, que batega en pell viva davant qualsevol bri de sentit i l'intenta aglpir amb les xarxes dels versos. I ho aconsegueix. Per això *De nit* esdevé un conjunt de monumentum, de caceres de sensacions convertides en dicció musical, en verb flamejant, en escenografia sonora de tot un diccionari personal de sabers amorosos. Escolta'n, Lector, un tast quasi a l'atzar. «Al Museu Arqueològic de Damasc. Aquesta tarda, sol i en silenci, / vagarejant per la penombra / d'aquestes sales grans i altes de sostre, / t'he vist de sobte / en un cos sense mans de marbre nu, / com vaig deixar-te. / I he besat els teus llavis / d'estàtua. / Perquè som part de la mateixa runa.» Hi ha molta de sensibilitat per la llengua, pels llenguatges, en aquesta poesia de Forcano que acarona els mots com si fossin fruites madures que alimentaran tantes de fams, recipients sagrats per estotjar-hi els suc de les delícies que associaran les nostres sets o cordes d'un instrument que ens consolarà de tantes tristesses vitals i tants d'amors inhabitats. **Josep Piera**, en un pròleg que destil·la aquesta espontaneïtat amistosa tan mala de trobar en escriptors catalans parlant d'altres escriptors catalans, ho ha dit també amb paraules planes i riques: «El que mou els mots, ara, ja no és el desig sense nom i l'espera esperançada, és la vivència efímera i absoluta de l'amor, del goig sentit en secret i de tot cos; la paraula, però, no l'exalta ni el convoca, sinó que l'evoca en un paisatge càlid –Damasc, Jerusalem–, de de la distància, la soledat i la fredor urbanes de la quotidianitat barcelonina, com veient esvanir-se els somnis del goig, sempre efímers, en la llunyania dels records, quan no en la desmemòria que no vol ser oblit.» Hi ha obagors fons dins els paisatges assolletats de Forcano. No pensis, Lector, que aquest jove poeta no ha tocat amb les mans de la lletra els abismes de les desesperacions diàries. Els seus mots cremen dins la nit per encendre perfums i fer de bàlsam i de memòria d'aquells moments en què vàrem creure que érem feliços...

de novetats

El celler artesà de Sebastià Pastor

Aquest celler artesà és un dels més importants de Santa Maria del Camí. Conegut tradicionalment com Can Vinagre, es dedica al conreu de la vinya i a l'elaboració dels seus vins des de l'any 1930. Uns vins artesans que encara es venen habitualment en el mateix celler. En els darrers anys, però, Sebastià Pastor ha començat a embotellar en petites quantitats. Elabora vi negre, rosat i blanc, amb les varietats Manto Negro, Callet, Ull de Llebre i Premsal Blanc. Té les vinyes al Pla de Buc, el Bassol i el Torrent Fals, unes terres que pel seu microclima i condicions del sòl reuneixen òptimes condicions per produir un bon vi. Vins que tenen sabors antics i regust d'autenticitat. A Can Vinagre tothom viu de la terra, mentre Sebastià i el seu pare treballen en el vinyet, Catalina, la seva dona, i la seva mare, atenen el celler. No és estrany que aquests vins artesanals, fets d'acord amb les tècniques més tradicionals, tinguin un prestigi ben guanyat entre els coneixedors dels vins autòctons.

Can Vinagre. Carrer Paborde Jaume, 17 A. 07320 Santa Maria del Camí. Tel. 971-620 358.

Nous amb mel de Ca Nostra

Nous amb Mel
de Ca Nostra

Produïda i
envasada per:

Antoni Cerdà i
Baltasar Pons

Producte
Natural

Llucmajor
(Mallorca)

La mel produïda per Antoni Cerdà i Baltasar Pons a Llucmajor és de primera qualitat. Amb la denominació de Mel de Ca Nostra elaboren Mel de Primavera, Mel d'Estiu i Mel de Tardor. El seu objectiu, com a apicultors i comercialitzadors de la seva producció, és aprofitar les qualitats de la mel mallorquina, afavorides per un règim pluviomètric escàs que determina un producte d'una qualitat, una textura i un aroma excel·lent. La Mel de Primavera és l'anomenada de mil flors o de maig i conté flor de taronger, ravenissa, cards, batzers i arbres fruiters. Una mel molt aromàtica i ben configurada. Aquesta combinació de Mel de Primavera amb nous és una bona mostra que de la perseverança en l'obtenció d'un producte natural és d'on pot sortir la qualitat.

Antoni Cerdà i Baltasar Pons. Llucmajor.
Tel. 971-120131 i 971- 120474.

Consell de Mallorca
Foment i Ocupació

FEIM CULTURA

Casal Solleric
Centre d'exposicions

Ses Voltes
Centre d'exposicions
Espai escènic

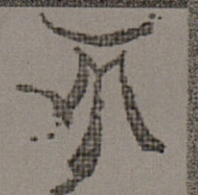
Casal Balaguer
Centre d'exposicions

**Castell de
Bellver**
Museu de Palma

S'Escorxador
Centre Cultural

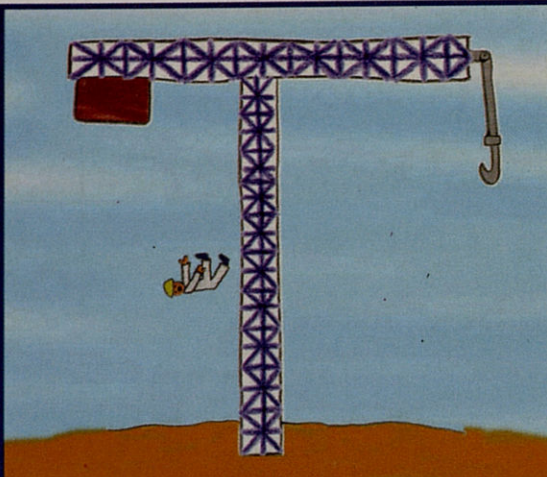
**T e a t r e
M u n i c i p a l**

**Xarxa de
Biblioteques
Municipals**

“
A la feina de
mon pare un
home va caure
per avall...”

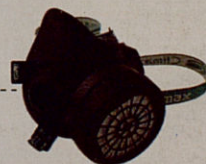

El 95% dels accidents es poden evitar.

A la feina, la **prevenció** és la millor eina.

Perquè en cada accident laboral hi perdem tots. La prevenció dels riscos laborals és una preocupació constant per a treballadors, empresaris, agents socials i institucions, però això no basta. Hem de donar una passa endavant per aconseguir una cultura de la prevenció, on la formació, la informació i la investigació millorin les condicions laborals i disminueixin els accidents. Hem d'esser conscients de la rendibilitat social, humana i econòmica que suposa invertir en la prevenció dels riscos laborals.

FACEM DE LES BALEARS UN LLOC SEGUR TAMBÉ PER FER FEINA

Amb el suport del CONSELL BALEAR DE SALUT LABORAL

GOVERN BALEAR

Conselleria de Treball i Formació